

Ik sloop niet, ik sport!

Eindrapport over een
experimenteel sportproject in
Bos en Lommer (Amsterdam)

Amsterdam, september 1991
Van Dijk, Van Soomeren en Partners B.V.
drs Han Bruinink
drs Martin van der Gugten

met medewerking van:
drs Agnes van Burik
drs Robert van Overbeeke

van dijk, van soomeren en partners

Van Dijk, Van Soomeren en Partners BV
KvK Amsterdam nummer 33176766
Van Diemenstraat 374, 1013 CR Amsterdam
Tel: 020 625 75 37 Fax: 020 627 47 59
Website: www.dsp-advies.nl
E-mail: dsp@dsp-advies.nl

Voorwoord

Voor iedereen die de sport een warm hart toedraagt, ligt het zo voor de hand om te zeggen dat sport en vandalisme niet samengaan. Helaas blijkt dit in de realiteit vaak anders te liggen. Dit betekent echter niet dat de sport geen bijdrage zou kunnen leveren aan het verminderen van het vernielgedrag onder jongeren. De vraag is echter vooral onder welke randvoorwaarden sportbeoefening een dergelijk positieve invloed kan uitoefenen.

In het experimentele project 'Ik sloop niet, ik sport!' is nagegaan in hoeverre sportactiviteiten een bijdrage kunnen leveren aan het anti-vandalisme-beleid, dat door de gemeente Amsterdam en de stadsdelen wordt ontwikkeld en uitgevoerd. Dit project is gedurende twee jaar uitgevoerd in stadsdeel Bos en Lommer, waarbij getracht is jongeren duidelijk te maken dat vernielen onsportief is en hen een alternatief voor vandalisme te bieden door het organiseren van verschillende sportactiviteiten.

In dit eindrapport wordt schriftelijk verslag gedaan van het verloop en de resultaten van het project 'Ik sloop niet, ik sport!'. Voor degenen die geïnteresseerd zijn in een beeldend overzicht is een video-registratie gemaakt, waarin diverse aspecten van de uitvoering zijn belicht.

De begeleidingsgroep, die de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van het project heeft gevolgd, bestaat uit de volgende personen:

- Kees Jansen (Coördinator Vandalismepreventie, gemeente Amsterdam)
- Jan Overwater (Directie Criminaliteitspreventie, Ministerie van Justitie)
- Edmond de Ru (Afdeling Welzijn, stadsdeel Bos en Lommer)
- Hennie Schuurman (Afdeling Welzijn, stadsdeel Bos en Lommer)
- Wim van Beusekom (Afdeling Sport en Recreatie, Dienst Stedelijk Beheer)
- Paul de Lange (Amsterdamse Sportraad)
- Sjouk Verheul (JOA-medewerker, stichting Welzijn Westelijke Tuinsteden)

De volgende personen zijn in een eerder stadium beleidsmatig nauw bij de voorbereiding en uitvoering van het project betrokken geweest, te weten: Fred Berkholz, Jip van Leeuwen, Adriaan de Ruig, Guus Schokker en Roel de Wilde.

De uitvoering van het project is in handen geweest van Hans de Graaf, Martin Kok, Jos Lauers, Hans van de Renselaar, Gerard Schanzleh, Ronald Schilp, Martin Spel en Harry Supheert.

Inhoudsopgave

	pag.
1 Inleiding	1
1.1 Aanleiding en doelstelling	1
1.2 Actieplan	1
1.3 Evaluatiemodel	3
1.4 Veldwerk	5
1.5 Leeswijzer	6
2 Procesevaluatie	7
2.1 Inleiding	7
2.2 Voorbereiding	7
2.3 Organisatie en begeleiding	8
2.4 Activiteiten	10
2.4.1 Algemeen	10
2.4.2 Doelgroep 10-14 jaar	11
2.4.3 Doelgroep 15-18 jaar	12
2.5 Projectmedewerkers	14
2.6 Accommodaties	15
2.7 Samenwerking	15
2.8 Promotie	16
2.9 Conclusies	16
3 Effectevaluatie	20
3.1 Inleiding	20
3.2 Kenmerken van de jongere doelgroep (10-14 jaar)	20
3.2.1 Persoonskenmerken	21
3.2.2 Sportbeoefening	21
3.2.3 Vandalisme	22
3.3 Deelname aan en beoordeling van het project door jongeren	24
3.3.1 Deelname aan project	24
3.3.2 Beoordeling van project	24
3.3.3 Conclusie deelname en beoordeling project	25
3.4 Attitude m.b.t. sport en vandalisme	25
3.4.1 Sport-attitude	25
3.4.2 Vandalisme-attitude	26
3.5 Sportdeelname en vernielgedrag van de jongeren	27
3.6 Conclusie	31
4 Samenvatting en conclusies	32
4.1 Inleiding	32
4.2 Doelstellingen	32
4.3 Voorbereiding	32
4.4 Uitvoering	33
4.5 Follow-up	34
4.6 Tenslotte	35
Literatuur	36

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doelstelling

De gemeente Amsterdam voert sinds het begin van de jaren tachtig een actief en samenhangend beleid met betrekking tot het verminderen van het jeugd-vandalisme. Al in 1981 werd een onderzoek gestart naar de achtergronden van het jeugd-vandalisme. Vervolgens is een experimenteel project met betrekking tot vandalismpreventie uitgevoerd in het Amsterdamse stadsdeel Osdorp, dat vergezeld ging van meelopend actie-onderzoek. De ervaringen binnen dit project en de resultaten van het onderzoek hebben de basis gevormd voor het beleid in de navolgende jaren, zoals neergelegd in de Meerjarenprogramma's Vandalisme-preventie 1985-1986 en 1987-1990.

Eén van de aanbevelingen, die voortkwamen uit het actie-onderzoek¹, betrof het (laten) uitvoeren van een verkennend onderzoek naar het vandalisme-verminderend effect van recreatieve activiteiten en voorzieningen. Binnen dit onderzoek diende de sportbeoefening en het lidmaatschap van sportverenigingen een belangrijk aandachtspunt te vormen. In opdracht van de projectgroep 'Vandalisme-preventie' werd in 1986 door de Interfaculteit Lichamelijke Opvoeding van de Vrije Universiteit Amsterdam een verkennend onderzoek uitgevoerd naar de samenhang tussen jeugd-vandalisme en sportbeoefening als onderdeel van de vrijetijdsbesteding. In het onderzoeksrapport 'Ik sloop niet, ik sport!' werd geconcludeerd, dat vrijetijdsvoorzieningen in het algemeen en sportvoorzieningen in het bijzonder, onder bepaalde condities, een uitstekende aanvulling kunnen vormen op de activiteiten, die ter bestrijding van vandalisme worden ontwikkeld. Tevens werd de aanbeveling gedaan om een aantal experimenten uit te voeren, waarbij de mogelijkheden van de sport om een bijdrage te leveren aan het verminderen van het jeugd-vandalisme nader konden worden uitgewerkt.

Naar aanleiding van de uitkomsten van het bovenvermelde onderzoek is door de projectgroep 'Vandalisme-preventie' en de secretarie-afdeling Sport en Recreatie een actieplan ontwikkeld, dat de basis heeft gevormd voor de uitvoering van het experimentele sportproject 'Ik sloop niet, ik sport!' in stadsdeel Bos en Lommer. De hoofddoelstelling van dit project is geformuleerd als het verminderen van het dagelijkse vandalisme gepleegd door jongeren in de leeftijd van 10 tot en met 18 jaar.

1.2 Actieplan 'Ik sloop niet, ik sport!'

Bij de uitwerking van het actieplan 'Ik sloop niet, ik sport!' werd uitgegaan van een onderscheid tussen twee doelgroepen, te weten lichte en zware vernielers. Met de aanduiding 'lichte vernielers' werd gerefereerd aan een zeer grote groep jongeren, die zo nu en dan kleine vernielingen pleegt, terwijl de term 'zware vernielers' werd gehanteerd voor een relatief kleine groep jongeren, die regelmatig veel zwaardere vernielingen pleegt en hiermee ook tot op oudere leeftijd doorgaat. Hieruit werd geconcludeerd dat er voor beide groepen vernielers een

¹ Bron: B. van Dijk, P. van Soomeren en M. Walop: Eindrapportage onderzoek jeugd-vandalisme (deel 6, p. 83), Amsterdam, 1984

verschillende benadering noodzakelijk was. Dit betekende dat er binnen het actieplan feitelijk twee afzonderlijke experimenten werden voorgesteld.

Experiment 'lichte vernielers'

"Uit het onderzoek 'Ik sloop niet, ik sport!' blijkt dat de groep lichte vernielers in ongeveer dezelfde mate lid is van een sportvereniging dan de jongeren die geen vernielingen plegen. Mede gezien de grote omvang van de groep lichte vernielers is het wenselijk gebruik te maken van bestaande organisatiekaders. Juist voor deze groep jongeren kunnen de sportverenigingen een uitstekend aangrijpingspunt vormen met betrekking tot vandalisme-preventie. Uit het onderzoek blijkt dat (lichte) vernielers een duidelijk positievere houding aannemen dan niet-vernielers tegenover het plegen van vernielingen. De beïnvloeding van het normbesef zal met betrekking tot de lichte vernielers dan ook centraal dienen te staan. Een belangrijke voorwaarde om de houding van jongeren te beïnvloeden is het creëren van een grote mate van betrokkenheid en het aangaan van vertrouwensrelaties. Uit het onderzoek komt tevens naar voren dat niet zozeer de deelname aan de georganiseerde sport, maar wel de binding met de sportverenigingen onder lichte vernielers veel minder groot is dan onder niet-vernielers" (citaat actieplan, p.5).

De hoofdlijnen van het experiment, dat gericht is op de lichte vernielers, werden als volgt omschreven:

- het vergroten van de betrokkenheid van de jeugdleden bij hun sportverenigingen door het aanpassen van het activiteitenaanbod en de organisatievorm alsmede het meer inschakelen van de jeugdleden bij het verenigingsleven;
- het beïnvloeden van de positieve houding tot het plegen van vernielingen door het toepassen van voorlichtingsmateriaal, dat erop gericht is de jongeren duidelijk te maken dat vernielen onsportief is;
- het opnemen van informatie/voorlichting met betrekking tot vandalisme-preventie in de opleidingen voor jeugdsportleider van de Kursuscentrale Amsterdam Sportief (KAS).

Experiment 'zware vernielers'

"Uit verschillende onderzoeken en experimenten gericht op jongeren in (meervoudige) achterstandsituaties blijkt dat deze groep zich bij het ouder worden in toenemende mate terugtrekt of teruggedrongen wordt uit het maatschappelijk leven. Ook in de georganiseerde sport worden deze jongeren in veel mindere mate teruggevonden. Toch is het zeker niet zo dat deze jongeren geen zin hebben om aan sport te doen. De mogelijkheden hiertoe blijken echter onvoldoende aan te sluiten bij hun wensen en behoeften. Het is wenselijk om voor deze groep een nieuw kader te ontwikkelen, waarbinnen wel tegemoet kan worden gekomen aan hun wensen op sportgebied. Door het opzetten van een buurtsportclub, die in eerste instantie gericht is op jongeren in meervoudige achterstandsituaties/zware vernielers kan het maatschappelijk isolement, waarin veel van deze jongeren terechtkomen, doorbroken worden. Bovendien kan het sportaanbod binnen deze buurtsportclub door samenwerking met het tiener-/jongerenwerk een middel vormen om met deze jongeren in contact te komen en hen te helpen bij het oplossen van hun persoonlijke en sociale problemen" (citaat actieplan, p. 6).

De hoofdlijnen van het experiment, dat gericht is op de zware vernielers, werden in het actieplan als volgt omschreven:

- het creëren van een sportaanbod dat is afgestemd op de wensen en behoeften van de groep zware vernielers/jongeren op achterstand;
- het aangaan van een gestructureerde samenwerking tussen het sportbuurtwerk en het tiener-/jongerenwerk (en eventueel de sportverenigingen) binnen de buurtsportclub.

Organisatorische opzet van de experimenten

Bij de ontwikkeling van het actieplan werd in eerste instantie uitgegaan van experimenten in twee verschillende stadsdelen van Amsterdam. Vanwege budgettaire redenen is uiteindelijk besloten het experimentele project te beperken tot één stadsdeel. In het actieplan werd voorgesteld om:

- een tweetal experimenten volgens de bovenbeschreven opzet uit te voeren;
- deze experimenten te laten plaatsvinden in het stadsdeel Bos en Lommer;
- een full-time coördinator op projectbasis voor één jaar aan te stellen bij de Dienst voor de Sport;
- een begeleidingscommissie in te stellen, waarin de diverse betrokken organisaties vertegenwoordigd zijn;
- afstemming te realiseren met de projecten inzake Voetbalvandalisme en Jongeren op Achterstand (JOA), alsmede samenwerking met de Kursus-centrale Amsterdam Sportief (KAS) inzake de cursorische activiteiten;
- de evaluatie van het project op te nemen in het brede evaluatie-onderzoek met betrekking tot het gemeentelijk anti-vandalismebeleid²;
- voor de uitvoering van het experimentele project subsidie aan te vragen bij de Stuurgroep Bestuurlijke Preventie van Criminaliteit (SBPC) van de ministeries van Binnenlandse Zaken en Justitie.

In het bijgestelde actieplan dd. 3 januari 1989 wordt beschreven, dat het experimentele project vanaf begin februari 1989 voor de duur van één jaar kan worden uitgevoerd. Om redenen van subsidie-technische en organisatorische aard gaat het project daadwerkelijk per 1 juni 1989 van start. Bovendien wordt het project tussentijds met een jaar verlengd, zodat de einddatum 1 juni 1991 wordt. In augustus 1989 en 1990 verschijnen de werkplannen voor het desbetreffende projectjaar en in januari 1990 een interimrapportage over de voortgang van het project.

1.3 Evaluatiemodel

Bij de start van het project 'Ik sloop niet, ik sport!' is een evaluatiemodel ontwikkeld, teneinde zicht te krijgen op de uitvoering en de resultaten van de experimenten. Via een meelopende procesevaluatie wordt informatie verzameld over de wijze van voorbereiding en uitvoering van de experimenten en de knelpunten, die zich daarbij voordoen. Deze informatie wordt ook tussentijds teruggekoppeld naar de projectgroep en begeleidingscommissie, zodat indien nodig ook gaande de rit bijsturingen kunnen plaatsvinden. De effectevaluatie levert

² Dit evaluatie-onderzoek is in de afgelopen jaren uitgevoerd in samenwerking tussen de Vrije Universiteit (Instituut voor Criminologie en Rechtsociologie) en Van Dijk, Van Soomer en Partners BV (voorheen: Bureau Criminaliteitspreventie).

een beeld op van de resultaten, waarbij wordt nagegaan in hoeverre de experimenten aan de beoogde doelstellingen beantwoorden.

Procesevaluatie

In het kader van de procesevaluatie wordt het proces van voorbereiding en uitvoering van nabij gevolgd, waarbij de volgende algemene aandachtspunten centraal staan:

- de plaats van het project binnen het gemeentelijke beleid met betrekking tot vandalisme-preventie;
- het functioneren van de begeleidingscommissie ten aanzien van de bewaking van de inhoud en voortgang van het project;
- de samenwerking tussen de verschillende bij het project betrokken organisaties, zoals sportverenigingen, sportbuurtwerk, buurtgericht jongerenwerk en de projecten Voetbalvandalisme en Jongeren op Achterstand;
- het functioneren van de projectgroep met name wat betreft de onderlinge taakverdeling, samenwerking, afstemming en ondersteuning;

Daarnaast wordt de specifieke voortgang van de experimenten, gericht op lichte en zware vernielers geëvalueerd, waarbij aandacht is besteed aan contactlegging met de doelgroepen, samenwerkingsverbanden, activiteiten en promotie.

Effectevaluatie

De onderzoeksvragen met betrekking tot de effectevaluatie kunnen als volgt omschreven worden:

- Hoe groot is de deelname aan de verschillende activiteiten en in hoeverre behoren de jongeren tot de doelgroep van het project?
- Hoe beoordelen de jongeren deze activiteiten?
- In hoeverre is er sprake van een verandering in de attitude ten opzichte van vandalisme onder de deelnemende jongeren?
- In hoeverre is er sprake van een verandering in het vernielgedrag van deelnemende jongeren?

Onderzoeksmethode

In het kader van de procesevaluatie wordt uitgegaan van twee interviewronden onder de sleutelpersonen. Omstreeks een half jaar na de start van het project wordt een eerste ronde gehouden, die uitmondt in een interimrapportage, waarbij met name aandacht wordt besteed aan de voortgang van de uitvoering en het bereik van de activiteiten. Aan het einde van het project wordt een tweede interviewronde gehouden, die de basis moet vormen voor de eind-evaluatie. Teneinde tussentijds goed op de hoogte te blijven van de actuele ontwikkelingen binnen het project zal door de projectmedewerker(s) wekelijks een logboekformulier worden bijgehouden.

In het kader van de effectevaluatie wordt een vragenlijst ontwikkeld, die zal worden afgenomen onder de deelnemers aan de activiteiten en de jeugdleden van de betrokken sportverenigingen. Na een gerichte instructie door de onderzoekers kunnen de enquêtes op twee momenten door de projectmedewerker(s) worden afgenomen onder de deelnemende jongeren. De voormeting vindt plaats voor of na de eerste keer dat de desbetreffende jongeren aan de

activiteiten deelnemen en de nameting rondom de laatste projectactiviteiten. Ter aanvulling zullen aan het einde van het project nog een beperkt aantal interviews met jongeren worden afgenomen. Bovendien wordt bij alle activiteiten aan de hand van een deelnemerspasje geregistreerd welke jongeren aanwezig zijn geweest.

1.4 Veldwerk

Na de start van het project 'Ik sloop niet, ik sport!' zijn diverse evaluatie-instrumenten ontwikkeld, te weten een vragenlijst voor de leden van sportverenigingen (versie 1) en de deelnemers aan sportactiviteiten buiten verenigingsverband (versie 2), een handleiding voor interviews met de sleutelpersonen, een logboekformulier voor de projectmedewerkers en registratieformulier met betrekking tot de deelname aan de activiteiten.

In het kader van de procesevaluatie is eind 1989 een interviewronde onder betrokkenen gehouden, die heeft geresulteerd in de interimrapportage "Ik sloop niet, ik sport!" (januari 1990). Mede op basis van deze rapportage is besloten het experimentele project met één jaar te verlengen tot juni 1991. Ten behoeve van deze eindrapportage is aan het einde van het project wederom een aantal betrokkenen geïnterviewd. Een gestructureerde verslaglegging via de logboekformulieren is na enige tijd gestaakt, doordat de onderzoekers tussentijds intensiever contact hebben onderhouden met de projectmedewerkers dan vooraf in het evaluatiemodel was voorzien (telefonisch overleg, regelmatig bijwonen van projectgroepvergaderingen, bezoeken van activiteiten en dergelijke).

Uit het volgende hoofdstuk zal blijken dat er met betrekking tot de uitvoering van het project gaandeweg een aantal wijzigingen is doorgevoerd, die eveneens gevolgen hebben gehad voor de uitvoering van de effectevaluatie.

In oktober en november 1989 is volgens afspraak door de projectmedewerkers de voormeting onder de deelnemers aan de sportactiviteiten afgenomen³. Om een aantal redenen bleken deze gegevens slechts beperkt bruikbaar:

- de enquêtes zijn uitsluitend afgenomen onder deelnemers aan de sportactiviteit in de Mansveltschool en niet bij de toenmalige projectactiviteiten in de sportscholen Easy Scratcher's Gym en Van de Vathorst;
- in totaal zijn slechts twintig deelnemers benaderd voor het invullen van het enquête-formulier;
- de helft van deze formulieren is maar voor een (beperkt) deel ingevuld.

Naar aanleiding van deze ervaringen is besloten een herhaalde voormeting onder begeleiding van de onderzoekers uit te voeren, op het moment dat een gestructureerd en doorlopend aanbod van sportactiviteiten zou worden aangeboden. Om een aantal redenen (zie hoofdstuk 2) is dit aanbod pas in het najaar van 1990 gerealiseerd met het organiseren van sport- en spelactiviteiten in Pelles, de Mansveltschool en de Blauw-Withal. De herhaalde voormeting heeft uiteindelijk in november 1990 plaatsgevonden. De vragenlijsten zijn uitgezet onder 59 jongeren die op dat moment deelnamen aan de sportinstuif Pelles (18 jongeren), de karatecursus in de Mansveltschool (26 jongeren) en de sport-

³ Aangezien er op dat moment nog geen samenwerking met één of meerdere sportverenigingen tot stand was gekomen, was het niet zinvol om een voormeting onder jeugdleden te laten plaatsvinden. De voormeting heeft zich dan ook beperkt tot de deelnemers aan de sportactiviteiten buiten verenigingsverband.

activiteiten in de Blauw-Withal (15 jongeren). De nameting heeft plaatsgevonden aan het einde van het project in juni 1991.

Om de effecten van het project te kunnen waarnemen, in de zin van een verandering in attitude en gedrag met betrekking tot het plegen van vernielingen, zijn in de nameting alleen die jongeren betrokken die hebben deelgenomen aan de herhaalde voormeting van november 1990. Mede door het ingelasten van een extra sport- en spelactiviteit in Pelles, waarvoor alle jongeren uit de voormeting schriftelijk werden uitgenodigd, zijn bij de nameting in totaal 40 van de 59 reeds geënquêteerde jongeren bereikt.

De vragenlijsten zijn, zowel bij de voormeting als bij de nameting, onder begeleiding van de onderzoekers in een aparte ruimte individueel of in tweetallen door de deelnemers ingevuld. Op deze wijze was enerzijds controle en eventuele uitleg mogelijk bij het invullen van de vragenlijsten en konden anderzijds de sport- en spelactiviteiten ondertussen ongehinderd doorgang vinden. Gemiddeld heeft het invullen van de vragenlijst ongeveer 15 minuten in beslag genomen, waarbij opgemerkt kan worden dat het afnemen van de vragenlijst door de jongeren niet als onprettig is ervaren. In hoeverre de jongeren de vragenlijsten naar waarheid hebben ingevuld, valt niet goed aan te geven. De indruk bestaat echter dat, mede door de intensieve begeleiding, de gegevens redelijk betrouwbaar zijn. Verder is de registratie van de deelnemers aan de activiteiten, zeker in de periode tussen de herhaalde voormeting en de nameting, goed verlopen.

Gedurende het project 'Ik sloop niet, ik sport!' bleek het uitermate moeilijk om voor de doelgroep 'jongeren op achterstand' een passend sportaanbod te realiseren. Mede gezien de sterk wisselende samenstelling van de deelnemersgroep, werd na enige tijd besloten bij deze jongeren geen voor- en nameting af te nemen, maar een aantal deelnemers uitsluitend aan het einde van het project te benaderen. Ondanks herhaalde pogingen van projectmedewerkers en onderzoekers is het echter niet mogelijk geweest om rond die tijd via sportactiviteiten met deze jongeren contact te leggen.

1.5 Leeswijzer

In de volgende hoofdstukken wordt verslag gedaan van het evaluatie-onderzoek met betrekking tot het experimentele project 'Ik sloop niet, ik sport!'. In hoofdstuk 2 wordt in het kader van de procesevaluatie aandacht besteed aan de wijze van uitvoering van het project en de daarbij optredende knelpunten. In hoofdstuk 3 wordt inzicht gegeven in de resultaten van het project, waarbij gebruik wordt gemaakt van de gegevens uit de deelnemersregistratie en de voor- en nameting onder de jongeren, die hebben meegedaan aan de activiteiten. Naar aanleiding hiervan worden in hoofdstuk 4 de nodige conclusies getrokken met betrekking tot de voorbereiding, uitvoering en follow-up van het project.

2 Procesevaluatie

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt inzicht gegeven in het verloop van het project 'Ik sloop niet, ik sport!'. Hierbij wordt met name aandacht besteed aan de sterke en zwakke kanten van het project, die van grote invloed zijn geweest op de uitvoering. Allereerst wordt aandacht besteed aan de voorbereiding (par. 2.2) en organisatie (par. 2.3), vervolgens aan de activiteiten (par. 2.4) en tenslotte aan enkele specifieke aspecten als personeel (par. 2.5), accommodaties (par. 2.6), samenwerking (par. 2.7) en promotie (par. 2.8). Het hoofdstuk wordt afgesloten met een concluderende paragraaf (par. 2.9).

2.2 Voorbereiding

Aan de uitvoering van het project 'Ik sloop niet, ik sport!' ligt het gelijknamige actieplan ten grondslag (zie par. 1.2), dat op 13 januari 1989 ter subsidiëring is voorgedragen aan de Stuurgroep Bestuurlijke Preventie van Criminaliteit (SBPC). Op 30 maart 1989 wordt via een beschikking van de minister van Binnenlandse Zaken aan de gemeente Amsterdam meegedeeld dat het verzoek om een rijksbijdrage zal worden gehonoreerd. Vervolgens wordt op 21 april 1989 door het College van B&W besloten dat deze rijksbijdrage wordt aanvaard en de uitvoering van het project 'Ik sloop niet, ik sport!' kan starten.

De ambtelijke coördinatie vindt plaats vanuit de secreatarie-afdeling Sport & Recreatie, in nauwe samenwerking met de afdeling Jeugdzaken & Volksontwikkeling, met name de projectengroepen Vandalismpreventie en Jongeren op Achterstand.

Vanuit de afdeling Sport & Recreatie is inmiddels overleg gevoerd met de Dienst voor de Sport (formeel werkgever van de sportmedewerker) en het platform Bos en Lommer (detachering sportmedewerker in de buurt). Inmiddels spelen er enkele andere ontwikkelingen, die nauw samenhangen met de uitvoering van het project 'Ik sloop niet, ik sport!'. De Dienst voor de Sport heeft het voornemen om in Bos en Lommer het aantal uren sportbuurtwerk van 4 uur per week uit te breiden naar 20 uur. Vanuit de projectgroep Jongeren op Achterstand wordt gewerkt aan detachering van een JOA-medewerker in Bos en Lommer. Het platform Bos en Lommer heeft bovendien een plan opgesteld om een sportnetwerk in de buurt te ontwikkelen.

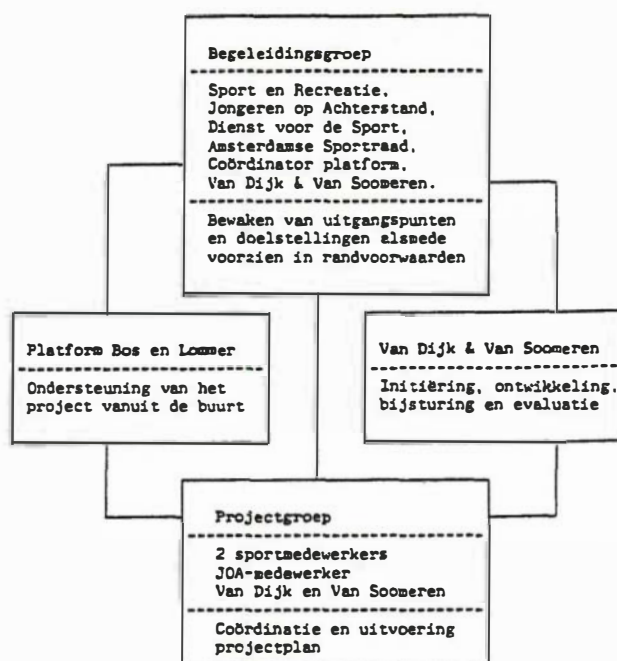
Er wordt besloten om deze initiatieven aan elkaar te verbinden en het project 'Ik sloop niet, ik sport!' zo spoedig mogelijk van start te laten gaan. De Dienst voor de Sport wordt gevraagd om binnen haar bestand aan sportmedewerkers een kandidaat voor te dragen om dit project uit te voeren.

Vervolgens komt de eerste tegenvaller: de aanstelling van een parttime sportbuurtwerker in Bos en Lommer gaat niet door. Om praktische redenen wordt besloten om niet een fulltime sportmedewerker aan te stellen, maar twee parttime medewerkers. Eén van de voorgedragen kandidaten kan onverwacht vanwege gezondheidsredenen niet worden aangesteld en hiervoor wordt op 26 mei 1989 een nieuwe kandidaat voorgedragen. De dagelijkse coördinatie en werkbegeleiding wordt na overleg in handen gelegd van de JOA-medewerker die per 1 mei 1989 in Bos en Lommer aan de slag is gegaan. Bovendien wordt

aan Bureau Criminaliteitspreventie/Van Dijk & Van Soomeren⁴ de opdracht verleend om bij de start van het project extra ondersteuning te bieden bij de organisatorische opzet en de ontwikkeling en initiëring van activiteiten, alsmede gedurende het verloop van het project de voortgang te bewaken. De aanstelling van de beide parttime sportmedewerkers en daarmee de start van het project vindt plaats op 1 juni 1989.

2.3 Organisatie en begeleiding

De organisatie van het project 'Ik sloop niet, ik sport' kan als volgt worden weergegeven (overgenomen uit werkplan 1989-1990):

Conform de subsidievoorwaarden van het ministerie van Binnenlandse Zaken wordt een begeleidingscommissie geformeerd, waarin zitting hebben de afdeling Sport en Recreatie (tevens voorzitter), de projectgroepen Vandalismepreventie en Jongeren op Achterstand (afdeling JVO), de Dienst voor de Sport, de Amsterdamse Sportraad, de Stichting Nieuw-West en het platform Bos en Lommer, alsmede een vertegenwoordiger van het ministerie van Justitie. Teneinde een goede afstemming te realiseren met de projectgroep worden de vergaderingen tevens bijgewoond door de JOA-medewerker en een medewerker van Van Dijk, Van Soomeren en Partners (DSP-medewerker). De beide sportmedewerkers en de JOA-medewerker zijn gedetacheerd in de buurt bij het platform Bos en Lommer, dat gehuisvest is in de Mansveltschool. Deze drie medewerkers hebben vanaf de start van het project wekelijks overleg over de invulling van het project en de uitvoering van concrete activiteiten in de buurt. In de eerste periode draait de DSP-medewerker volledig mee binnen de projectgroep, teneinde in overleg een concreet werkplan te ontwikkelen, dat gebaseerd is op het actieplan en de specifieke situatie in Bos en Lommer.

⁴ Per 1 juni 1991 is de naam van "Bureau Criminaliteitspreventie/Van Dijk & Van Soomeren BV" veranderd in: "Van Dijk, Van Soomeren en Partners BV". Voor het gemak wordt in het vervolg van dit rapport de nieuwe bureaunaam aangehouden.

Na overleg met diverse organisaties in de buurt en inhoudelijke discussies binnen de projectgroep, wordt begin augustus 1989 het werkplan afgerond en dit wordt op 2 oktober 1989 tijdens de eerste vergadering van de begeleidingsgroep vastgesteld. In dit werkplan is onder meer een uitwerking van de beide experimenten opgenomen, alsmede een activiteitenplan, een taakverdeling en een evaluatiemodel. In het kader van gerichte deskundigheidsbevordering wordt op 14 september 1989 voor de projectmedewerkers een bijeenkomst georganiseerd, waarbij ervaringen die elders in Amsterdam zijn opgedaan met sportactiviteiten binnen het jongerenwerk, worden overgedragen en bediscussieerd. Teneinde de samenwerking met het jongerenwerk in Bos en Lommer te versterken, wordt een jongerenwerker uit j.c. Pelles voor 10 uur per week toegevoegd aan de projectgroep. Ondanks diverse personele wisselingen (zie par 2.5), blijft de projectgroep in deze samenstelling gedurende het hele project de activiteiten ontwikkelen en uitvoeren. Wel wordt in de loop van het project besloten de wekelijkse projectgroepvergaderingen te veranderen in een werkoverleg, waaraan eens in de twee weken de JOA-medewerker en eens in de vier weken de DSP-medewerker deelneemt.

De begeleidingscommissie volgt het project op ruime afstand. De eerste vergadering van de begeleidingscommissie vindt vier maanden na de start van het project plaats, te weten op 2 oktober 1989. De tweede vergadering wordt gehouden op 1 maart 1990. Tijdens dit overleg komt de interimrapportage over het eerste half jaar aan de orde en wordt het voorstel besproken om het project op experimentele basis met een jaar te verlengen. Een ander belangrijk punt tijdens deze vergadering betreft de bestuurlijke verantwoordelijkheid en de ambtelijke coördinatie van het project. In het kader van de bestuurlijke reorganisatie en de ambtelijke deconcentratie is per 1 januari 1990 het stadsdeel Bos en Lommer ingesteld en heeft de coördinerend ambtenaar van de afdeling Sport en Recreatie een andere functie gekregen. In overleg wordt besloten het project niet meer over te dragen aan het stadsdeel Bos en Lommer en het voorzitterschap van de begeleidingscommissie op het stadhuis te handhaven. Aangezien de afdeling Sport & Recreatie echter niet meer over de capaciteit beschikt om dit project te coördineren, wordt het voorzitterschap overgenomen door de coördinator Vandalismepreventie. Tevens wordt begin 1990 een vertegenwoordiger van de afdeling Welzijn van het stadsdeel Bos en Lommer aan de begeleidingscommissie toegevoegd, die de rol van secretaris voor de begeleidingscommissie vervult.

Voorafgaande aan de derde vergadering op 17 mei 1990 is inmiddels duidelijk dat het project 'Ik sloop niet, ik sport!' met een jaar kan worden verlengd⁵. Tijdens deze vergadering wordt hiervoor een nieuw werkplan behandeld, dat in overleg met de projectgroep door de DSP-medewerker is voorbereid. Aan dit werkplan is een thematische uitwerking "Vandalismepreventie", dat de basis vormt voor concrete activiteiten in de vervolgperiode, en een opzet voor een sportervaringsploeg toegevoegd. In het tweede jaar van het project 'Ik sloop niet, ik sport!' vergadert de begeleidingsgroep eveneens drie keer, te weten op 25 oktober 1990, 8 februari 1991 en 22 maart 1991. Tijdens deze vergaderingen wordt aan de hand van korte voortgangsnotities onder andere het verloop van

⁵ De financiering van deze verlenging wordt als volgt geregeld: de SBPC (ministeries van Binnenlandse Zaken en Justitie) neemt de kosten voor de zeven resterende maanden van 1990 voor haar rekening en de overige vier betrokken organisaties (stadsdeel Bos en Lommer, afdeling Sport en Recreatie, stichting Nieuw-West en projectgroep Jongeren op Achterstand) elk een evenredig deel voor de eerste vijf maanden van 1991.

het project, de resultaten van het evaluatie-onderzoek en de opzet van de sportervaringsploeg besproken.

2.4 Activiteiten

2.4.1 Algemeen

Ten tijde van de start van het project 'Ik sloop niet, ik sport!' werden in het stadsdeel Bos en Lommer niet of nauwelijks sportactiviteiten buiten verenigingsverband georganiseerd⁶. Dit was met name het gevolg van de uitermate beperkte formatie voor sportbuurtwerk (4 uur per week). In tegenstelling tot de verwachtingen kon de geplande uitbreiding van het sportbuurtwerk (20 uur per week) geen doorgang vinden.

Na aanstelling van de beide sportmedewerkers en de start van het project was er ineens 40 uur uitvoerende capaciteit beschikbaar, terwijl de daadwerkelijke voorbereiding om het actieplan uit te kunnen voeren nog niet had plaatsgevonden. Teneinde in de tussenliggende periode invulling te geven aan de werkzaamheden van de beide sportmedewerkers, wordt besloten in samenwerking met de Organisatie voor Speeltuinen- en Kinderverenigingen Amsterdam (OSKA) en de speeltuinen in Bos en Lommer, de organisatie van de vakantie-activiteiten ter hand te nemen. Tijdens de vakantie-activiteiten in de Jan van Galenhal wordt een themaweek 'Ik sloop niet, ik sport!' opgezet, waarbij onder andere in samenwerking met twee politie-agenten een Meneer Kaktusshow wordt georganiseerd.

In deze zomermaanden wordt binnen de projectgroep intensief overlegd over de uitwerking van het actieplan in concrete activiteiten. Door de Amsterdamse Sportraad is op 10 juli 1989 een brief verzonden aan een zevental sportverenigingen in Bos en Lommer⁷, waarin de uitvoering van het project wordt toegelicht en tevens wordt aangekondigd dat de betreffende sportmedewerker contact zal opnemen om na te gaan op welke wijze een samenwerking tot stand kan komen. In augustus en september 1989 zijn door deze sportmedewerker en de DSP-medewerker met de zeven verenigingen gesprekken gevoerd⁸.

Al in deze fase blijkt dat er tussen de doelstellingen en uitwerkingen van het project 'Ik sloop niet, ik sport!' en het JOA-project weliswaar duidelijke overeenkomsten zijn, maar tevens een aantal verschillen optreedt. In een notitie van de JOA-medewerker⁹ wordt voorgesteld om de vakantie-activiteiten uit te bouwen tot een regelmatig terugkerend 'sportcircuit' op verschillende plekken in de buurt. Hierbij wordt een duidelijke koppeling gelegd met de uitvoering van het project 'Ik sloop niet, ik sport!' en op termijn met name de ontwikkeling van een buurtsportclub. Tevens wordt aangegeven dat de mogelijkheid bestaat om hierbij sportorganisaties uit de buurt te betrekken. Feitelijk zijn er twee belangrijke verschillen met de opzet, zoals gepresenteerd in het actieplan 'Ik sloop niet, ik sport!', te weten:

6 Een uitzondering vormen in dit kader de vakantie-activiteiten, die gedurende enkele weken in de zomervakantie op de speeltuinen en in de Jan van Galenhal plaatsvonden.

7 Het gaat hierbij om de verenigingen VVA/Spartaan en VV Sloterdijk (beide voetbal), Blauw-Wit (korfbal), JOVO (tafeltennis), Slotermeer (badminton), Canadians (basketbal) en Amsterdam (volleybal). Deze verenigingen zijn in overleg met de Amsterdamse Sportraad geselecteerd, omdat ze over een redelijk aantal jeugdleden beschikten en de indruk bestond dat ze bereid zouden zijn om aan het project deel te nemen.

8 In de interimrapportage is de hoofdlijn en uitkomst van deze gesprekken weergegeven.

9 Zie onder andere: "Verslag van de eerste bevindingen en de mogelijke invulling van de JOA-taakstelling in Bos en Lommer" (31 mei 1989).

- er wordt een grootschaliger sportaanbod georganiseerd voor een relatief brede doelgroep, terwijl een eigen sportaanbod in het actieplan in beginsel alleen bedoeld is voor een relatief kleine groep zware vernielers/jongeren op achterstand;
- de sportverenigingen worden bij de organisatie van het sportcircuit voor niet-leden betrokken, terwijl in het actieplan met name de relatie tussen verenigingen en hun eigen jeugdleden centraal staat¹⁰.

In het eerste werkplan 1989-1990 is opgenomen dat er in het project zowel aandacht zal worden besteed aan de rol van de sportverenigingen als socialisatiekader voor de eigen jeugdleden als de ontwikkeling van een sportcircuit. Bij de uitvoering van het werkplan is het accent echter langzaam maar zeker verschoven naar het laatstgenoemde experiment. Hiervoor is een aantal redenen aan te geven:

- de eerste gesprekken met verenigingen boden niet direct een wenkend perspectief om aan de slag te gaan;
- de uitnodiging voor een informatie-avond over het project voor het jeugdkader van de betrokken verenigingen leverde slechts een beperkt aantal inschrijvingen op en werd vervolgens geannuleerd;
- de medewerkers waren primair opgeleid voor het ontwikkelen en zelf uitvoeren van sportactiviteiten en beschikten op dat moment niet over de noodzakelijke deskundigheid en ervaring om verenigingen gericht te ondersteunen;
- het onverwachte vertrek van de sportmedewerker, die verantwoordelijk was voor het experiment met de sportverenigingen (zie ook par. 2.5).

In de interimrapportage over de voortgang van het project (januari 1990) is deze inhoudelijke verschuiving duidelijk aangegeven en besproken. Er wordt vervolgens besloten om in de daarop volgende periode van strategie te veranderen en te proberen eerst enkele verenigingen te betrekken bij de uitvoering van het sportcircuit. Daarmee wordt feitelijk een andere invulling gegeven aan de uitvoering van het experiment voor de jongere doelgroep ('lichte vernielers'). In het vervolg van het project zijn op een aantal momenten nog contacten gelegd met verenigingen en incidenteel ook enkele verenigingen betrokken bij de uitvoering van activiteiten (o.a. toernooi, interculturele sportmarkt), maar van een afzonderlijk experiment is in het verdere verloop van het project geen sprake meer geweest. Tegen deze achtergrond was het dan ook niet zinvol om een effectevaluatie onder de jeugdleden van de betrokken sportverenigingen uit te voeren (zie ook par. 1.4).

2.4.2 Doelgroep 10-14 jaar

In het kader van het project 'Ik sloop niet, ik sport!' is in de periode oktober 1989 tot juni 1991 een sportcircuit opgezet, waarbij op diverse locaties in de Bos en Lommer activiteiten voor de jeugd zijn georganiseerd. Er werd een afzonderlijk aanbod gerealiseerd voor de jongere (10-14 jaar) en de oudere doelgroep (15-18 jaar).

Na de zomervakantie-activiteiten in de Jan van Galenhal en op de speeltuinen is voor de jongere doelgroep een gedifferentieerd aanbod van sportactiviteiten

¹⁰ Overigens wordt in de JOA-notitie wel melding gemaakt van het feit dat ook aandacht moet worden besteed aan de rol van de sportverenigingen met betrekking tot vandalismpreventie in de richting van hun eigen leden.

tot stand gekomen. In de beginperiode bleek het grootste probleem gevormd te worden door het gebrek aan beschikbare accommodaties (zie par. 2.6). Van het begin af aan zijn er doorlopend activiteiten georganiseerd in de gymnastiekzaal van de voormalige Mansveltschool (karate/judo) en afwisselend in de multifunctionele ruimte van het jongerencentrum Pelles en op het terrein bij speeltuin De Wiltzangh (sport- en spelinstuif). In het tweede jaar is er bovendien een sportcircuit in de (verenigings-)sporthal Blauw-Wit opgezet, waarbij diverse takken van sport werden afgewisseld. Daarnaast zijn er tijdens de vakantie-periodes verschillende toernooien en een Ramadanproject georganiseerd. Tenslotte is er vanuit het project 'Ik sloop niet, ik sport!' twee keer een bijdrage geleverd aan de interculturele markt in Bos en Lommer, waarbij een aantal verenigingen zich heeft gepresenteerd en demonstraties heeft verzorgd (korfbalvereniging Blauw-Wit, volleybalvereniging Amsterdam en honkbalvereniging Pirates).

In de lijn van het actieplan 'Ik sloop niet, ik sport!' is gedurende de uitvoering van het project voortdurend aandacht besteed aan de mogelijkheden om het thema 'vandalisme-preventie' in het sportaanbod voor de jongeren te integreren. Zo is er al tijdens de vakantie-activiteiten in de Jan van Galenhal een themaweek georganiseerd, waarbij via sport en spel op allerlei manieren aandacht is besteed aan dit onderwerp. Er moet echter geconstateerd worden, dat het in het eerste jaar van het project nauwelijks gelukt is om in dit kader specifieke activiteiten te organiseren. Hiervoor kan een aantal oorzaken worden genoemd, te weten:

- het opzetten van het sportcircuit heeft in het eerste jaar veel tijd en energie gekost;
- het ontwikkelen en uitvoeren van specifieke thema-activiteiten over vandalisme-preventie bleek voor de sportmedewerkers een lastige opgave;
- door de personele wisselingen moesten telkens nieuwe projectmedewerkers worden ingewerkt, waardoor vooral de thema-activiteiten in het gedrang zijn gekomen;

In het werkplan 1990-1991 is een thematische uitwerking "Vandalisme-preventie" opgenomen, waarbij de achterliggende theoretische uitgangspunten, een gefaseerde aanpak en voorstellen voor specifieke thema-activiteiten zijn weergegeven. Desondanks is het pas tegen het einde van het project gelukt om in dit kader enkele specifieke activiteiten te organiseren, zoals een excursie naar het Gemeentelijk Vervoer Bedrijf, een fototocht en een prijsvraag (tijdens de interculturele markt). De plannen om in samenwerking met de basisscholen een gecombineerd aanbod van sportactiviteiten en thema-activiteiten 'Vandalisme-preventie' voor de leerlingen op te zetten, werden voortijdig beëindigd, omdat vanuit de politie bij deze scholen tevens het project 'Alfred Jodocus Kwak' werd geïntroduceerd. Hoewel er in de directe contacten met jongeren rondom de sportactiviteiten wel enige aandacht is besteed aan het onderwerp 'vandalisme-preventie', moet dan ook geconstateerd worden dat een gericht en voortdurend beïnvloedingsproces tijdens het project onvoldoende uit de verf is gekomen.

2.4.3 Doelgroep 15-18 jaar

Het sportcircuit voor de oudere jeugd is veel moeizamer tot stand gekomen. Bij de aanvang van het project is met name de sportschool "Easy Scratcher's Gym" als aangrijpingspunt voor deze jongeren gehanteerd. Deze sportschool is oorspronkelijk opgezet vanuit de stichting Streetcornerwork en in overleg met

diverse betrokken organisaties omgevormd tot een buurtaccommodatie. Vanuit de stichting Nieuw-West is een parttime beheerder toegewezen en door een van de sportmedewerkers van het project 'Ik sloop niet, ik sport!' is inhoudelijke ondersteuning geboden bij de werving, scholing en inzet van vrijwilligers. Vier van de nieuwe vrijwilligers uit de sportschool hebben in dit kader de cursus 'Toestel- en haltertraining' met succes afgerond. Er kan geconstateerd worden dat deze sportschool in de loop van de afgelopen twee jaren redelijk is gaan functioneren en dat een groot aantal jongeren gebruik maakt van de aldaar geboden faciliteiten. Hoewel verschillende pogingen zijn ondernomen om een specifieke groep deelnemende jongeren ook voor andere activiteiten te interesseren, moet geconstateerd worden dit onvoldoende gelukt is.

In het eerste jaar is bovendien een introductie-cursus 'kickboksen' opgezet in samenwerking met de particuliere sportschool 'Van de Vathorst'. Aan deze cursus hebben gemiddeld vijftien (veelal Marokkaanse) jongens meegedaan, waarvan een aantal later lid is geworden van de sportschool. De gemiddelde leeftijd van de deelnemers lag echter beduidend lager dan in eerste instantie de opzet was, zodat deze activiteit feitelijk meer past binnen het sportcircuit voor de jongere doelgroep (10-14 jaar).

Verder is tijdens de vakanties diverse keren een voetbaltoernooi voor deze doelgroep opgezet, waarbij via het jongerenwerk samenwerking met andere stadsdelen plaats heeft gevonden. Vanuit Bos en Lommer hebben meestal drie of vier teams meegedaan. Het bleek echter niet mogelijk te zijn om voldoende belangstelling op te wekken om met één of meerdere teams deel te nemen aan de zaalvoetbalcompetitie in de Van Hoogendorphal. In de loop van het project zijn ook nog allerlei initiatieven opgezet voor (nieuwe) activiteiten (o.a. basketbal, volleybal) voor deze jongeren, maar de meeste hiervan zijn door gebrek aan (blijvende) belangstelling niet uitgevoerd of voortijdig beëindigd. Er kan geconstateerd worden dat deze groep bijzonder lastig te bereiken is en bovendien een grillig deelnamepatroon vertoont. De indruk is dat voor het effectief bereiken van met name deze doelgroep de tussentijdse personeelswisselingen en het gebrek aan geschikte sportaccommodatie bijzonder negatief hebben uitgewerkt.

Naast het organiseren van sportactiviteiten voor de oudere doelgroep, is al in het actieplan 'Ik sloop niet, ik sport!' opgenomen, dat het wenselijk is om te proberen om vanuit deze deelnemersgroep een aantal kaderleden te recruterén. In dit verband kan de werving en opleiding van de vrijwilligers in sportschool "Easy Scratcher's Gym" als positief voorbeeld worden genoemd. Daarnaast is in oktober 1990 in nauwe samenwerking met het jongerenwerk, een survivaltocht naar de Belgische Ardennen georganiseerd met een aantal (potentiële) vrijwilligers. Eén van hen (Achmed) heeft in het vervolg van dit jaar de karate-activiteiten voor de jongere doelgroep in de Mansveltschool geleid. Verder zijn in deze periode de voorbereidingen getroffen voor het opzetten van een sportervaringsploeg, bestaande uit zes werkloze jongeren uit Bos en Lommer¹¹. Deze jongeren zijn in april 1991 aangesteld via de banenpoolregeling, waarna de sportervaringsploeg van start is gegaan. De jongeren worden begeleid door een mentor (individuele begeleiding en cursusprogramma) en een ervaren sportinstructeur (sporttechnische en organisatorische leiding). Door het opzetten van deze sportervaringsploeg kan ook na beëindiging van het project

¹¹ Zie het projectvoorstel "Sportervaringsploeg in Bos en Lommer" (september 1990), dat in samenwerking tussen de stichting Nieuw-West (Sjouk Verheul) en Van Dijk, Van Soomerén en Partners (Martin van der Gugten) is ontwikkeld.

'Ik sloop niet, ik sport!' het sportcircuit in Bos en Lommer worden gecontinueerd.

2.5 Projectmedewerkers

Bij een experimenteel project als 'Ik sloop niet, ik sport!' kan slechts in beperkte mate teruggegrepen worden naar bestaande ervaringen en dient zich tijdens de uitvoering de meest geschikte aanpak uit te kristalliseren. Dit vergt over het algemeen veel inzet, deskundigheid en improviserend vermogen van de betrokken projectmedewerkers, alsmede een sterke ondersteuningsstructuur. De beslissing bij de start van het project om in plaats van één fulltime medewerker, twee parttime medewerkers aan te stellen kan in dit verband als positief worden aangemerkt. Naast een grotere flexibiliteit en meer continuïteit tijdens de uitvoering van het project, heeft dit tevens als belangrijk voordeel dat de beide medewerkers gezamenlijk een strategie kunnen ontwikkelen.

Achteraf kunnen echter wel de nodige vraagtekens worden gezet bij de keuze van de beide sportmedewerkers. De beide medewerkers hadden op het moment van hun aanstelling net hun CIOS-opleiding afgerond en beschikten nog nauwelijks over de noodzakelijke werkervaring. Het ontwikkelen van een sportaanbod in een buurt als Bos en Lommer, waar bij de start van het project nog nauwelijks sportactiviteiten werden georganiseerd, is veel meer een taak voor een ervaren sportbuurtwerker dan voor beginnende sportmedewerkers. Tegen de achtergrond van het feit, dat de doelstellingen van het project 'Ik sloop niet, ik sport!' bovendien nog veel verder gaan dan het ontwikkelen van een sportaanbod, moet geconstateerd worden dat een veel te zware opdracht is gegeven aan twee relatief onervaren sportmedewerkers. Dit heeft mede geleid tot een afnemende motivatie bij de medewerkers en een aantal tussentijdse personele wisselingen.

Een tweede aandachtspunt vormt de achtergrond van de beide medewerkers. De uitvoering van een project als 'Ik sloop niet, ik sport!' vraagt feitelijk om een duizendpoot, die grote affiniteit heeft met de sport, kennis over processen van gedragsbeïnvloeding, ervaring in het werken met (problematische) jongeren en tevens over uitstekende organisatorische en contactuele vaardigheden beschikt. Het is duidelijk dat dergelijke eigenschappen en deskundigheid slechts sporadisch in één persoon verenigd zijn. Bij de keuze van twee parttime projectmedewerkers had het dan ook de voorkeur verdiend om personen met verschillende achtergronden aan te stellen, bijvoorbeeld één met een sociaal-agogische en één met een sporttechnische opleiding.

Een derde aandachtspunt vormt de wijze van aanstelling van projectmedewerkers. Over het algemeen wordt ervoor gekozen om deze projectplaatsen met personen van buitenaf in te vullen. Tegen de achtergrond van de beperkte duur van een dergelijke arbeidsovereenkomst is het meestal lastig om hiervoor mensen met de nodige ervaring te vinden. In deze gevallen verdient het dan ook de voorkeur om mensen uit de eigen organisatie in te zetten voor innoverende of experimentele projecten en hun eigen plaats tijdelijk in te laten vullen door mensen van buitenaf.

Gedurende de uitvoering van het project 'Ik sloop niet, ik sport!' zijn drie personele wisselingen opgetreden, waardoor de continuïteit een aantal keren ernstig in gevaar is gekomen. Niet alleen de werving van nieuwe medewerkers, maar ook het inwerken heeft veel energie en tijd van de begeleiders gekost, waardoor de doorlopende strategie-ontwikkeling onvoldoende tot zijn recht is gekomen. Daarnaast heeft de tussentijdse wisseling van de wacht een negatieve invloed gehad op de herkenbaarheid van de projectmedewerkers, zowel in de

richting van de doelgroep als in de samenwerking met andere organisaties in de buurt (sportverenigingen, speeltuinen, ambtenaar Voorkoming Misdrijven etc.). Het waarborgen van de continuïteit heeft gedurende de uitvoering van het project dan ook een grote claim gelegd op de andere leden van de projectgroep, die hiervoor slechts beperkte tijd tot hun beschikking hadden. De relatief grote afstand tussen projectgroep en begeleidingscommissie, de onduidelijkheid over de bestuurlijke verantwoordelijkheid na de instelling van de stadsdeelraad Bos en Lommer en het verdwijnen van de coördinerend ambtenaar van de afdeling Sport en Recreatie, heeft tot gevolg gehad dat veel beslissingen over de te volgen strategie binnen de projectgroep zijn genomen en pas achteraf konden worden voorgelegd aan de begeleidingscommissie. Zeker in een dergelijk experimenteel project is het van belang dat er een duidelijker sturing en toetsing vanuit het beleidsniveau wordt gegeven.

2.6 Accommodaties

Reeds eerder is aangegeven dat het gebrek aan beschikbare sportaccommodaties met name in het eerste jaar van het project 'Ik sloop niet, ik sport!' een belangrijk knelpunt vormde voor het opzetten van een sportcircuit. In de zomermaanden is er veelvuldig gebruik gemaakt van pleinen en speeltuinterreinen. In de rest van het jaar moest uitgeweken worden naar zaaltjes in (voormalige) schoolgebouwen en het jongerencentrum.

De gemeentelijke Jan van Galenhal is vrijwel geheel in gebruik van de georganiseerde sport en slechts incidenteel (tijdens vakanties) te gebruiken voor andere (buurt-)sportactiviteiten. Door negatieve ervaringen met dergelijke jeugdsportactiviteiten in het verleden bestond bij de beheerders van de verenigingshal Blauw-Wit nogal wat reserve om de sporthal voor dit doel te verhuren. Pas halverwege de uitvoering van het project konden er duidelijke afspraken gemaakt worden om voor de jongere doelgroep (10-14 jaar) op woensdagmiddag sportactiviteiten in de Blauw-Withal te organiseren. Het ontbreken van een sporthal vormde vooral met betrekking tot de organisatie van een sportcircuit voor de oudere doelgroep (15-18 jaar) een grote belemmering.

Hieruit kan worden geconcludeerd dat bij de voorbereiding van het project en de toewijzing hiervan aan de Bos en Lommer meer aandacht had moeten worden besteed aan het ter beschikking krijgen van een aantal uren in één van de beide sporthallen in de buurt. Bij de aanvang van het project bood de situatie in Bos en Lommer in dit opzicht onvoldoende mogelijkheden om met de uitvoering van start te gaan¹².

2.7 Samenwerking

Bij de uitvoering van het project 'Ik sloop niet, ik sport!' is zowel op beleidsmatig als op uitvoerend niveau een aantal samenwerkingsrelaties te onderkennen. Op beleidsniveau was een duidelijke rol weggelegd voor de stichting Nieuw-West (dagelijkse coördinatie), de Dienst voor de Sport (werkgever) en het platform Bos en Lommer (detacheringsorganisatie). De stichting Nieuw-West heeft de dagelijkse coördinatie vanaf het begin in handen gelegd van de

¹² Overigens moet hierbij wel bedacht worden dat in de oorspronkelijke opzet niet is uitgegaan van een grootschalig eigen sportaanbod, maar dat dit met name het gevolg is van een aantal beslissingen met betrekking tijdens de eerste fase van de uitvoering van het project.

JOA-medewerker, die tevens lid was van de projectgroep. De Dienst voor de Sport en het platform Bos en Lommer hebben slechts een marginale rol gespeeld in de directe begeleiding van de sportmedewerkers. Dit heeft onder andere tot gevolg gehad dat de tussentijds aangestelde medewerkers niet meer bij de Dienst voor de Sport, maar bij de stichting Nieuw-West werden ondergebracht. Een dergelijke situatie is op zichzelf niet ongebruikelijk en wellicht te verkiezen boven een gedeelde verantwoordelijkheid van meerdere organisaties. Het probleem is echter wel dat deze situatie pas na verloop van enige tijd is ontstaan en in de tussenliggende periode de nodige onduidelijkheid voor de medewerkers is opgetreden.

Verder kan geconcludeerd worden dat de samenwerking tussen de projectgroep en de afdeling Sport en Recreatie van de gemeente bij de start van het project en de afdeling Welzijn van het stadsdeel Bos en Lommer aan het einde van het project redelijk goed is verlopen. Als gevolg van de bestuurlijke reorganisatie en het verdwijnen van enkele betrokken ambtenaren was er echter in de tussenliggende periode voor de projectgroep sprake van een 'windstilte', waarin niet of nauwelijks terugkoppeling kon plaatsvinden over de uitgezette koers.

Op uitvoerend niveau zijn er in de loop van het project allerlei vormen van samenwerking opgetreden met organisaties uit Bos en Lommer. De samenwerking met het jongerenwerk is het meest intensief geweest, mede als gevolg van de toevoeging van een jongerenwerker aan de projectgroep (10 upw). Verder heeft er bij de uitvoering van activiteiten samenwerking plaatsgevonden met de speeltuinen en in iets mindere mate met een aantal sportverenigingen. Van de buurtgerichte allochtonenorganisaties is vooral met de Marokkaanse organisatie Fath de nodige samenwerking gerealiseerd, met name bij het werven van de jongere doelgroep voor de activiteiten. Hoewel meerdere keren contact is gelegd met de ambtenaar Voorkoming Misdrijven, die onder andere in Bos en Lommer werkzaam is, heeft dit niet geresulteerd in een vorm van samenwerking.

2.8 Promotie

Bij de start van het project 'Ik sloop niet, ik sport!' zijn posters gemaakt, die met name tot doel hadden om de bekendheid van het project in de buurt en onder (potentiële) deelnemers te vergroten. Hoewel deze posters tijdens diverse gelegenheden en activiteiten zijn gebruikt, is er van een brede promotie van het project nauwelijks sprake geweest. Ook de aandacht voor het project in de buurtkranten en stadsbladen is beperkt gebleven tot enkele kleine artikelen. Er moet dan ook geconstateerd worden dat de bekendheid van het project 'Ik sloop niet, ik sport!' in Bos en Lommer beperkt is gebleven tot de deelnemende jongeren, die met name via onderlinge contacten zijn bereikt.

2.9 Conclusies

In dit hoofdstuk is aandacht besteed aan het verloop van de uitvoering van het project 'Ik sloop niet, ik sport!'. Aan de hand van de bovenstaande proces-evaluatie kunnen de onderzoeksvragen uit het evaluatiemodel (par. 1.3) als volgt beantwoord worden.

- *de plaats van het project binnen het gemeentelijke beleid met betrekking tot vandalisme-preventie;*

Door het proces van bestuurlijke reorganisatie en de verschuiving van prioriteiten op gemeentelijk niveau, is de uitvoering van het project gaandeweg in een 'beleidsmatig vacuüm' terechtgekomen. Binnen het gemeentelijk anti-vandalisme-beleid wordt momenteel vooral aandacht besteed aan het ontwikkelen van preventief buurtbeheer, het versterken van toezichthoudende functies en het profileren van de HALT-aanpak (alternatieve strafafhandeling voor jeugdigen).

Binnen de experimentele projecten preventief buurtbeheer worden sport- en spelactiviteiten veelal gezien als een middel om het doelloos rondhangen en de kleine criminaliteit onder de jeugd te verminderen. In dit kader kunnen de ervaringen van het project 'Ik sloop niet, ik sport!' voor de stadsdelen van belang zijn. Voor het stadsdeel Bos en Lommer bestaan bovendien duidelijke raakvlakken met de uitvoering van projecten, die gericht zijn op het verbeteren van de positie van (de huidige en toekomstige) Marokkaanse jongeren¹³.

- *het functioneren van de begeleidingscommissie ten aanzien van de bewaking van de inhoud en voortgang van het project;*

In dit hoofdstuk werd geconstateerd dat de begeleidingscommissie het project op enige afstand gevolgd heeft. In termen van bewaking van de inhoud en voortgang van het project heeft de begeleidingscommissie voldoende gefunctioneerd. De vraag is of de sturende rol van een begeleidingscommissie in dergelijke projecten niet sterker aangezet moet worden. Door het verdwijnen van de coördinerend ambtenaar van de afdeling Sport en Recreatie van de gemeente (en het niet adequaat vervangen) is er geruime tijd een organisatorisch vacuüm ontstaan tussen begeleidingscommissie en projectgroep. Hierdoor is tussentijdse verantwoording en consultatie met betrekking tot te nemen beslissingen achterwege is gebleven en werd hiervan slechts achteraf melding gemaakt aan de begeleidingscommissie.

- *de samenwerking tussen de verschillende bij het project betrokken organisaties, zoals sportverenigingen, sportbuurtwerk, buurtgericht jongerenwerk en de projecten Voetbalvandalisme en Jongeren op Achterstand;*

Bij de uitvoering van het project is nauwe samenwerking gerealiseerd met het buurtgericht jongerenwerk en het project Jongeren op Achterstand, hetgeen tot uiting komt in de deelname door de desbetreffende medewerkers in de projectgroep. In de beginfase van het project zijn oriënterende gesprekken gevoerd met een zevental sportverenigingen in Bos en Lommer. De samenwerking is echter beperkt gebleven tot presentatie en demonstratie van enkele verenigingen tijdens de interculturele markt. Dit houdt mede verband met de keuze aan het begin van het project om het accent meer te leggen op het organiseren van een eigen sportcircuit en de personele wisselingen gedurende de loop van het project. Vlak voor de start van het project werd duidelijk dat de uitbreiding van het sportbuurtwerk in Bos en Lommer geen doorgang zou vinden. Hierdoor is de aandacht van de projectgroep noodgedwongen sterk blijven liggen bij de voorbereiding en uitvoering van sportactiviteiten. Tijdens de uitvoering zijn geen aanknopingspunten gevonden om een zinvolle samenwerking met het project Voetbalvandalisme te realiseren.

13 Zie onder andere de rapporten: "Bos en Lommer: plan voor een project voor 0-18-jarigen" (Stichting Centrum voor Onderwijsonderzoek, Universiteit van Amsterdam) en "Intercultureel werken met jongeren op achterstand (concept)" (Instituut Jeugd en Welzijn, Vrije Universiteit Amsterdam).

Wel is er samenwerking tot stand gekomen met de Marokkaanse buurtorganisatie Fath en de sportscholen Easy Scratcher's Gym en Van de Vathorst. Hoewel meerdere keren contact is geweest met de ambtenaar Voorkoming Misdrijven heeft dit niet geresulteerd in samenwerking in de vorm van specifieke thema-activiteiten 'vandalisme-preventie'.

- *het functioneren van de projectgroep met name wat betreft de onderlinge taakverdeling, samenwerking, afstemming en ondersteuning;*

De projectgroep bestond uit de beide sportmedewerkers, de jongerenwerker, de JOA-medewerker en de DSP-medewerker. In het begin heeft wekelijks overleg van de voltallige projectgroep plaatsgevonden, teneinde het actieplan uit te werken in een concreet werkplan. Na de vaststelling van dit werkplan door de begeleidingscommissie is dit veranderd in een wekelijks werkoverleg tussen de sportmedewerkers en de jongerenwerker, waarbij eens in de twee weken de JOA-medewerker aanwezig was en eens in de vier weken de DSP-medewerker. In de eerste fase is er enige onduidelijkheid geweest over de wijze van uitwerking, die mede voort is gekomen uit de verschillende doelstellingen tussen het actieplan 'Ik sloop niet, ik sport!' en het JOA-projectplan. Na vaststelling van het werkplan is de dagelijkse coördinatie in handen gelegd van de JOA-medewerker en heeft de DSP-medewerker met name een ondersteunende en adviserende rol gekregen. Door de diverse personele wisselingen van de sportmedewerkers is er in bepaalde perioden een zware druk komen te liggen op de overige leden van de projectgroep om de continuïteit te kunnen waarborgen. Desondanks is de samenwerking binnen de projectgroep over het algemeen prettig en constructief verlopen.

- *het verloop van de uitvoering van het experiment voor de jongere doelgroep (10-14 jaar), wat betreft draagvlak, samenwerking en activiteiten;*

Bij de start van het project is contact gelegd met zeven sportverenigingen in Bos en Lommer, die over een redelijke jeugdafdeling beschikken. In de daarop volgende periode zijn met deze verenigingen oriënterende gesprekken gevoerd. Uit deze gesprekken kwam naar voren dat de verenigingen allemaal het probleem van het vandalisme herkenden en in beginsel ook bereid waren om een bijdrage te leveren aan het project. Het initiatief hiertoe werd echter geheel bij de projectgroep gelegd, waarbij een aantal verenigingen nog wel heeft gewezen op de schaarsheid van eigen financiële middelen en de beperkte hoeveelheid tijd van de vrijwilligers. Een uitnodiging voor een informatie-avond voor het jeugdkader van deze verenigingen leverde weinig reactie op en werd vervolgens geannuleerd. Vervolgens is in overleg met de begeleidingscommissie besloten om het accent meer te verleggen naar het betrekken van enkele sportverenigingen bij het organiseren van een sportcircuit. Mede door het verdwijnen van de betreffende sportmedewerker, is het accent in de loop van het project steeds meer komen te liggen op de uitvoering van eigen sportactiviteiten voor de jongere doelgroep, waarmee dit experiment definitief een ander karakter heeft gekregen. De sportverenigingen zijn slechts incidenteel betrokken geweest bij het verdere verloop van het project met name via presentaties en demonstraties tijdens de interculturele markten in het voorjaar van 1990 en 1991. Gedurende de looptijd van het project is een divers aanbod van sportactiviteiten voor de jongere doelgroep georganiseerd.

- *het verloop van de uitvoering van het experiment voor de oudere doelgroep (15-18 jaar), wat betreft contactlegging, organisatie en activiteiten;*

Het opzetten van een sportcircuit voor de oudere doelgroep is veel moeizamer verlopen. Dit heeft enerzijds te maken met het gebrek aan beschikbare sportaccommodaties en de wisseling van projectmedewerkers en anderzijds met de problemen om deze jongeren te bereiken en blijvend te laten deelnemen. Een deel van deze jongeren maakt gebruik van het aanbod in de sportschool 'Easy Scratcher's Gym', waarbij door één van de sportmedewerkers ondersteuning is geboden bij de werving, scholing en inzet van vrijwilligers. Vier van de nieuwe vrijwilligers hebben een cursus 'toestel- en haltertraining' met succes afgerond. Het is echter niet gelukt om een groep deelnemers toe te leiden naar andere activiteiten in de buurt. Er zijn verschillende initiatieven ondernomen om voor deze doelgroep nieuwe activiteiten op te zetten, maar deze zijn door gebrek aan (blijvende) belangstelling niet uitgevoerd of voortijdig beëindigd. De oorspronkelijke ideeën om voor deze doelgroep een soort buurtsportclub op te zetten zijn dan ook niet gerealiseerd, al vervult de sportschool 'Easy Scratcher's Gym' een soortgelijke functie. Naast de bovengenoemde werving en scholing van de vrijwilligers in de sportschool, is tevens een groep jongeren op survival in de Belgische Ardennen geweest. Eén van de deelnemende jongeren heeft sedertdien met veel enthousiasme de begeleiding van de karate-activiteiten voor de jongere doelgroep in de Mansveltschool op zich genomen. Verder is er in april 1991 via de banenpoolregeling een sportervaringsploeg opgezet, bestaande uit een zestal werkloze jongeren uit Bos en Lommer. Door de oprichting van deze sportervaringsploeg kan ook na beëindiging van het project 'Ik sloop niet, ik sport!' het sportcircuit in Bos en Lommer worden gecontinueerd.

3 Effectevaluatie

3.1 Inleiding

Voor de jongere doelgroep (10-14 jaar) is een sportcircuit opgezet, bestaande uit verschillende activiteiten (zie par. 2.4). Gedurende de gehele projectperiode hebben activiteiten plaatsgevonden in de Mansveltschool en bij jongeren-centrum Pelles/speeltuin De Wiltzangh. In het tweede jaar is de sportactiviteit in Blauw-Withal hieraan toegevoegd. In de effectevaluatie is dan ook aandacht besteed aan de deelnemers aan deze drie (doorlopende) sportactiviteiten.

Door het aanbieden van deze sport- en spelactiviteiten is getracht om bij de deelnemers het normbesef ten aanzien van vandalisme te beïnvloeden en de binding met de sport-(verenigingen) te vergroten, ten einde het vernielgedrag van de deelnemers te verminderen. In dit hoofdstuk zal worden bekeken of het project aan deze beoogde doelstelling heeft beantwoord. Zoals bij de uitvoering van het veldwerk (par 1.4) reeds is beschreven wordt hierbij uitgegaan van de (herhaalde) voormeting uit november 1990 en de nameting uit juni 1991.

In paragraaf 3.2 wordt allereerst een beschrijving gegeven van de kenmerken van de respondenten uit de voormeting. Aangezien er bij de activiteiten geen selectie van deelnemers op vernielgedrag heeft plaatsgevonden, wordt nagegaan of de doelgroep "lichte vernielers" via de sportactiviteiten in redelijke mate bereikt is.

In paragraaf 3.3 komt de deelname aan en beoordeling van het project door jongeren aan de orde. De gegevens over de deelname zijn deels afkomstig van registratielijsten die door de sportmedewerkers gedurende de looptijd van de sport- en spelactiviteiten zijn bijgehouden en deels gebaseerd op de uitkomsten van de nameting. De gegevens omtrent de beoordeling van het project zijn puur gebaseerd op de uitkomsten van de nameting.

In paragraaf 3.4 wordt bekeken of de activiteiten in het kader van het project 'Ik sloop niet, ik sport!' invloed hebben gehad op de houding van de jongeren met betrekking tot sport en vandalisme.

In paragraaf 3.5 wordt vervolgens ingegaan op het feitelijk sport- en vernielgedrag van de jongeren en de eventuele veranderingen die hierin gedurende het project zijn opgetreden.

Afsluitend zullen in paragraaf 3.6 de belangrijkste conclusies uit dit hoofdstuk op een rijtje worden gezet.

3.2 Kenmerken van de jongere doelgroep (10-14 jaar)

In het evaluatiemodel 'Ik sloop niet, ik sport!' wordt ten aanzien van de doelgroep 'lichte vernielers' uitgegaan van "een grote groep jongeren in de leeftijd van 10 tot 14 jaar, die zo nu en dan (kleine) vernielingen pleegt". Gezien het relatief grote aantal vernielingen in Bos en Lommer was de verwachting, dat deze doelgroep onder de deelnemers in voldoende mate aanwezig zou zijn. In deze paragraaf wordt nagegaan in hoeverre deze groep daadwerkelijk is bereikt. Allereerst wordt echter een beschrijving gegeven van enkele persoonskenmerken en het sportgedrag van deze groep jongeren.

3.2.1 Persoonskenmerken

De 59 jongeren zijn allemaal van het mannelijk geslacht en woonachtig in Amsterdam. Slechts één jongen komt niet uit Bos en Lommer, maar heeft daar tot voor kort wel gewoond.

De meeste jongeren volgen basisonderwijs aan de Narcis Queridoschool (51%), gevolgd door de Paulusschool (17%), de Bos en Lommerschool (14%) en overige basisscholen (12%). Slechts 4 jongeren (7%) volgen voortgezet onderwijs. De leeftijdsverdeling van de geënquêteerde jongeren staat weergegeven in de onderstaande tabel.

Tabel 3.1: Leeftijdsverdeling jongeren (N=59)

Leeftijd	Aantal	
	abs.	%
6-9	10	17
10	16	27
11	16	27
12	10	17
13	6	10
14	1	2
Totaal	59	100

Uit tabel 3.1 blijkt dat de meeste jongeren zich bevinden in de leeftijdsklasse van 10 en 11 jaar. Opmerkelijk is dat 17% van de jongeren jonger is dan 10 jaar en derhalve eigenlijk buiten de doelgroep valt.

Meer dan driekwart van de jongeren is in Nederland geboren. Van alle jongeren heeft 61% ouders van Marokkaanse afkomst en 19% ouders van Turkse afkomst. In 7% van de gevallen betreft het ouders die in Nederland geboren zijn.

3.2.2 Sportbeoefening

Ongeveer 40% van de jongeren is momenteel lid van een sportvereniging, waarbij het hoofdzakelijk voetbal- en vechtsportverenigingen betreft¹⁴. Bijna de helft van de sporters is minder dan een half jaar lid van de huidige vereniging. Van alle jongeren is 44% vroeger lid geweest van een andere sportvereniging. Voetbal- en vechtsportverenigingen waren destijds eveneens favoriet. Het lidmaatschap duurde toen (eveneens) voor 44% van die sporters een half jaar of minder.

Buiten de sportverenigingen om doen alle jongeren wel eens op eigen houtje aan sport. Zo'n 40% zegt dit soms te doen, 10% elke week wel een keer en ongeveer de helft meerdere keren per week. Van het totaal aantal jongeren heeft 47% nog nooit meegedaan aan een sportinstuif van de gemeente en zegt

¹⁴ Dit beeld komt redelijk overeen met de resultaten uit het onderzoek 'Jeugdsport in Beweging' (deel 2, 1989), dat in opdracht van de sectie CER/Sport en Recreatie van de gemeente Amsterdam is uitgevoerd. Uit dit onderzoek blijkt dat van de 443 geënquêteerde jongeren in de leeftijdscategorie 10 tot en met 15 jaar 39% aangesloten is bij een sportvereniging. Voetbal- en vechtsportverenigingen zijn bij deze jongeren eveneens verreweg favoriet.

5% dat één keer gedaan te hebben. Van de overige jongeren (28) heeft de helft zo nu en dan eens meegedaan aan de sportinstuif, terwijl de andere helft zegt bijna elke week de sportinstuif¹⁵ te hebben bezocht. De vakantie-activiteiten in de zomervakantie 1990 zijn door eenderde van de jongeren wel eens bezocht (gemiddeld zo'n twee keer). Voor tweederde van de jongeren zijn de vakantie-activiteiten dus nog onbekend terrein.

Wanneer de jongeren aan sport doen, dan doen ze dat het liefst samen met anderen (85%). Daarnaast zeggen zes jongeren (10%) het liefst alleen te sporten, terwijl drie jongeren (5%) geen keuze hebben kunnen maken. De meerderheid van de jongeren (58%) zou het liefst sporten op wisselende tijden (wanneer hen het beste uitkomt) en 30% heeft een voorkeur voor vaste tijden. De overige zeven jongeren (12%) wisten geen keuze te maken.

Tot slot hebben vrijwel alle jongeren aangegeven zelf (meer) aan sport te willen doen. Daartoe zou bijna tweederde (63%) van de jongeren graag lid willen worden van (nog) een sportvereniging en overweegt 19% (10 jongeren) dit misschien te doen. Daarentegen heeft eveneens 19% van de jongeren te kennen gegeven geen lid te willen worden van (nog) een sportvereniging.

3.2.3 Vandalisme

Ten aanzien van het feitelijk vernielgedrag van de jongeren zijn drie soorten vragen gesteld. Allereerst is als een soort introductie gevraagd of de jongeren wel eens expres iets vernield hebben wat niet van hun zelf was. In totaal heeft 34% van de jongeren deze vraag positief beantwoord. Vervolgens is een negental objecten aan de jongeren voorgelegd met de vraag of ze deze het laatste half jaar wel eens hebben vernield. De onderstaande tabel geeft een overzicht van de resultaten.

Tabel 3.2: Aantal jongeren dat object vernield heeft in het laatste half jaar¹⁶

Object	Jongeren	
	abs.	%
Ruit	7	12
Telefooncel	3	5
Muur (graffiti)	12	20
Bloemen/struiken	25	42
Bus-/tramhokje	3	5
Fiets/auto	9	15
Lantaarnpaal/verkeersbord	5	8
Schoolobject	10	17
Sportobject	3	5
Anders	10	17

Uit de tabel blijkt dat het vertrappen van bloemen en struiken onder deze jongeren het meest voorkomt, gevolgd door het bekladden van muren. Relatief

¹⁵ Het is mogelijk dat enkele jongeren hier ook de sport- en spelinstuif in j.c. Pelles onder gerekend hebben.

¹⁶ Een jongere kan bij deze vraag aangeven meer dan één object vernield hebben.

weinig jongeren maken zich schuldig aan het vernielen van een telefooncel, bus- en tramhokje of een lantaarnpaal en/of verkeersbord.

Tot slot is gevraagd hoe vaak jongeren het laatste half jaar iets vernield hebben. Deze vraag wordt beschouwd als definitieve vraag waardoor vernielers en niet-vernielers van elkaar worden gescheiden. Tabel 3.3 geeft een overzicht.

Tabel 3.3: Aantal door de jongeren gepleegde vernielingen in het laatste half jaar (N=59)

Aantal vernielingen	Aantal jongeren	
	abs.	%
0	28	47
1	14	24
2-3	12	20
meer dan 3	4	7
niet ingevuld	1	2
Totaal	59	100

Uit de tabel blijkt dat ruim de helft van de jongeren (53%) aangegeven heeft gedurende het laatste half jaar één of meerdere vernielingen te hebben gepleegd. Dit percentage ligt beduidend hoger dan het percentage vernielers (34%) uit de introductievraag. Kennelijk heeft het vooraf noemen van specifieke objecten het geheugen van de jongeren opgefrist en/of duidelijk gemaakt dat een aantal zaken (zoals het vertrappen van bloemen en struiken of het bekladden van een muur) ook onder vernieling valt.¹⁷

Hoe de vernielfrequenties van de jongeren liggen voor de verschillende sportactiviteiten waaraan zij deelnemen, staat gepresenteerd in tabel 3.4.¹⁸

Tabel 3.4: Vernielfrequenties jongeren naar sportactiviteit (N=58)

Vernielingen	Pelles		sportactiviteit Mansvelt		Blauw-wit	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%
0	7	39	16	64	5	33
1	4	22	4	16	6	40
2-3	6	33	4	16	2	13
meer dan 3	1	6	1	4	2	13
Totaal	18	100	25	100	15	100

¹⁷ Daarnaast is het natuurlijk mogelijk dat een jongere die bijvoorbeeld slechts één keer iets vernield heeft op een 'ja/nee'-vraag anders antwoord dan op een 'aantal' vraag.

¹⁸ Het gaat hier natuurlijk om een momentopname en overloop tussen de activiteiten is mogelijk. Zo bevonden zich op het moment van afnemen van de vragenlijst onder de deelnemers aan de sportactiviteiten in de Blauw-wit 3 jongeren met een Pelles- en 6 met een Mansvelt-registratienummer.

Uit tabel 3.4 kan worden geconcludeerd dat via de sportactiviteiten de beoogde doelgroep 'lichte vernielers' in ruime mate is bereikt. Tevens blijkt dat zich bij de sport- en spelinstuif in j.c. Pelles relatief veel jongeren bevinden die twee of meer vernielingen hebben gepleegd in het afgelopen half jaar. Onder de deelnemers aan de karatecursus in de Mansveltschool bevinden zich relatief de meeste jongeren die in genoemde periode geen vernielingen hebben gepleegd.

3.3 Deelname aan en beoordeling van project door jongeren

3.3.1 Deelname aan project

Om deel te kunnen nemen aan de sport- en spelactiviteiten moesten de jongeren in het bezit zijn van een deelnemerspasje, dat bij een eerste gelegenheid aan de jongeren werd uitgereikt. Via deelnameregistratie door de projectmedewerkers is inzicht verkregen in de ontwikkeling van het aantal deelnemers aan het project.

In totaal hebben in de periode augustus 1990 tot juni 1991 131 jongeren deelgenomen aan de sport- en spelactiviteiten. Van deze 131 jongeren hebben zich er 45 ingeschreven bij de sportinstuif in Pelles, 47 bij de karatecursus in de Mansveltschool en 39 bij de activiteiten in de Blauw-Withal. Gedurende de aangegeven periode zijn de sport- en spelactiviteiten in Pelles, de Mansveltschool en de Blauw-Withal gemiddeld door respectievelijk 13, 19 en 21 jongeren bezocht.

3.3.2 Beoordeling van project

Aan de 40 jongeren die in de nameting zijn bereikt, is een aantal vragen voorgelegd die betrekking hebben op het project 'Ik sloop niet, ik sport!'.

Allereerst is aan de jongeren gevraagd of ze wel eens van het project 'Ik sloop niet, ik sport!' gehoord hebben. Deze vraag is door 36 van de 40 jongeren (90%) bevestigend beantwoord. Vervolgens hebben 23 van de deze 36 jongeren (64%) de poster 'Ik sloop niet, ik sport!' wel eens gezien en konden 19 jongeren (53%) aangeven wat er (volgens hen) met het project bedoeld is.

De sport- en spelactiviteiten zijn door 36 van de 40 jongeren (90%) als (heel) leuk beoordeeld. Daarnaast hebben drie jongeren aangegeven de activiteiten soms leuk, soms niet leuk te hebben gevonden en heeft één jongen te kennen gegeven de activiteiten niet leuk te hebben gevonden.

Over de begeleiding van de sport- en spelactiviteiten door de sportmedewerkers zijn de meeste jongeren positief. Wederom 36 jongeren zijn van mening dat de begeleiding van de sportmedewerkers gedurende de periode goed is geweest.

De overige vier jongeren hebben de begeleiding als soms goed, soms niet goed gekenschetst. De derde mogelijkheid, dat de begeleiding niet zo goed is geweest, is derhalve door geen van de jongeren aangegeven.

De jongeren zijn over het algemeen ook positief ten opzichte van de (eigen) groep waarmee aan de sport- en spelactiviteiten is deelgenomen. Van de 40 jongeren hebben 26 jongeren de groep elke keer leuk gevonden en 12 jongeren de groep meestal leuk, maar soms ook niet leuk gevonden. De resterende twee jongeren hebben de groep meestal niet zo leuk gevonden.

In tegenstelling tot de sport- en spelactiviteiten in Pelles en de Mansveltschool, waaraan geen kosten verbonden waren, moest voor deelname aan de sportactiviteiten in de Blauw-Withal f 2,50 per maand worden betaald. Deze eigen

bijdrage is in de ogen van alle jongeren die hebben deelgenomen aan de activiteiten in de Blauw-Withal niet te hoog geweest. Degenen die niet hebben deelgenomen aan de activiteiten in de Blauw-Withal, hebben dat in ieder geval niet gelaten vanuit financiële overwegingen. Ook deze jongeren zijn van mening dat een eigen bijdrage van f 2,50 per maand beslist niet te hoog is.

Tenslotte is aan de jongeren gevraagd of zij volgend jaar -indien de sport- en spelactiviteiten worden voortgezet- weer mee zouden willen doen. Deze vraag is door 32 jongeren met ja beantwoord. Daarnaast hebben 5 jongeren aangegeven het nog niet zeker te weten, zien 2 jongeren er van af en heeft 1 jongen de vraag niet beantwoord.

3.3.3 Conclusie deelname en beoordeling project

Gezien het aantal deelnemers en de positieve beoordeling van de sport- en spelactiviteiten door de deelnemers kan gesteld worden, dat deze activiteiten in een duidelijke behoefte voorzien. Het is dan ook positief dat inmiddels besloten is om dergelijke activiteiten in de komende jaren door de sportervaringsploeg te laten organiseren en begeleiden. Punt van zorg blijft echter het gebrek aan ruimte in de beide sporthallen voor ongebonden buurtsportactiviteiten in Bos en Lommer. Hierdoor bestaat op dit moment nog onzekerheid in welke mate en vorm dergelijke sport- en spelactiviteiten voor de jeugd kunnen worden voortgezet.

3.4 Sport en vandalisme-attitude

Voordat gekeken wordt naar de eventuele veranderingen in het sportgedrag en het vandalisme als gevolg van deelname aan het project 'Ik sloop niet, ik sport!', wordt in deze paragraaf eerst gekeken in hoeverre de houding ten opzichte van sportbeoefening en vandalisme is veranderd. De attitude kan met enige voorzichtigheid worden gehanteerd als een voorspeller van het gedrag. Daarbij moet echter altijd rekening worden gehouden met eventuele verschillen tussen denken en doen.

In deze paragraaf zal eerst ingegaan worden op de eventuele verandering in sportattitude, waarna vervolgens de vandalisme-attitude aan bod komt.

3.4.1 Sport-attitude

In de vragenlijst zijn acht uitspraken opgenomen die betrekking hebben op sport. Deze uitspraken zijn zowel in de voor- als nameting aan de jongeren voorgelegd. Door middel van het construeren van één totaalscore voor de uitspraken met betrekking tot de sportattitude kan de score uit de voormeting vergeleken worden met de score uit de nameting. Eventuele verschillen kunnen dan duiden op een door de jongeren verkregen meer positieve of meer negatieve houding ten aanzien van de sport.

De methodologische verwerking heeft als volgt plaatsgevonden. Allereerst zijn voor elke uitspraak de vijf antwoordcategorieën zo richting gegeven, dat de laagste score (1) een positieve attitude (helemaal mee eens) en de hoogste score (5) een negatieve attitude (helemaal mee oneens) weergeeft. Vervolgens zijn de item-totaal correlaties berekend, die enerzijds het verband van elke uitspraak met de overige uitspraken bezien en anderzijds de betrouwbaarheid onderzoeken van alle uitspraken tesamen (dat wil zeggen als de uitspraken een

schaal zouden vormen in hoeverre hangen ze dan onderling samen (interne consistentie, uitgedrukt in Cronbach's α). Hierbij is gebleken dat de acht uitspraken met betrekking tot de houding tegenover sport zowel in de voor- als nameting geen schaal vormen: de betrouwbaarheid is (voor beide metingen) te laag. Het uitdrukken van alle sport-attitude uitspraken in één maat is dus niet mogelijk gebleken. Dit betekent dat verdere (schaal-)analyse van de gegevens achterwege gelaten kan worden. De uitspraken kunnen nog wel afzonderlijk worden geanalyseerd.

Wanneer voor elke uitspraak afzonderlijk de uitkomsten uit de voor- en nameting worden vergeleken, dan valt op dat er nauwelijks verschillen zijn opgetreden. Zowel in de voor- als nameting zijn de meeste jongeren het (helemaal) eens met de volgende uitspraken: jongeren moeten in hun vrije tijd meer aan sport doen, als lid van een sportvereniging moet je ook bij wedstrijden van andere leden gaan kijken, bij een sportvereniging kan je gemakkelijk nieuwe vrienden maken, bij een sportvereniging moet iedereen bereid zijn om mee te helpen als er bepaalde taken uitgevoerd moeten worden en sporten is de beste manier om te voorkomen dat je je in je vrije tijd verveelt. Opmerkelijk is dat de meerderheid van de jongeren het ook (helemaal) eens is met de uitspraak dat bij een sportvereniging te veel regels bestaan waar je je aan moet houden.

Met de uitspraak dat veel dingen leuker zijn om te doen in je vrije tijd dan sporten is zowel in de voor- als nameting ongeveer de helft van de jongeren het (helemaal) mee eens en de andere helft het (helemaal) mee oneens.

De laatste uitspraak, als je meer dan één jaar lid bent van een sportvereniging dan wil je weer eens wat anders, heeft wel een (gering) verschil in voor- en nameting opgeleverd. In de voormeting 'scoorde' op deze uitspraak 31% helemaal mee eens, 10% mee eens, 9% mee oneens en 29% helemaal mee oneens, terwijl de overige 20% aarzelde. In de nameting liggen de percentages respectievelijk op 20%, 30%, 12%, 28% en 10%. Het aantal jongeren dat zich in deze uitspraak geheel of gedeeltelijk kan vinden is enigszins toegenomen, maar er is geen sprake van een significante relatie.

3.4.2 Vandalisme-attitude

Naast de acht uitspraken over sport zijn in de vragenlijst 15 uitspraken opgenomen die betrekking hebben op vandalisme. Ten aanzien van de gegevens uit de voor- en nameting is dezelfde methodologische verwerking gehanteerd zoals die beschreven staat bij de sport-attitude¹⁹. In tegenstelling tot de uitspraken over sport vormen de 15 uitspraken ten aanzien van vandalisme wel een schaal (gestandaardiseerde $\alpha = 0.77$ bij de voormeting en 0.84 bij de nameting). Daarbij hebben de item-totaal correlaties geen aanleiding gegeven bepaalde vragen uit het vragenblok 'houding ten aanzien van vandalisme' te verwijderen.

Om nu tot de eigenlijke schaalconstructie te kunnen overgaan, zijn de gewichten berekend die aan elke vraag dienen te worden toegekend. Hiermee is na te gaan hoe zwaar elke vraag meetelt als alle vragen tot één totaalscore worden opgeteld. Het berekenen van deze gewichten is uitgevoerd met behulp van een factoranalyse, waarbij er voor gezorgd is dat alle vragen op slechts één factor konden 'laden'. Vervolgens zijn de totaalscores berekend voor de (nieuw gevormde) schaal 'houding ten aanzien van vandalisme'. Per respondent²⁰ is er

19 De vandalisme-uitspraken zijn zo richting gegeven, dat de laagste score (1) een positieve houding en de hoogste score (5) een negatieve houding (lage vandalisme-geneigdheid) ten aanzien van vandalisme weergeeft.

20 In totaal zijn 38 jongeren die alle uitspraken met betrekking tot vandalisme in zowel de voor- als nameting hebben ingevuld, in de factoranalyse betrokken.

zowel voor de voor- als nameting één score verkregen die de houding ten aanzien van vandalisme uitdrukt. Deze scores variëren van 8.1 tot 24.9 in de voormeting (gemiddelde is 16.4) en van 7.1 tot 31.8 in de nameting (gemiddelde is 14.5). Uit de frequentieverdeling van het verschil tussen voor- en nameting blijkt dat 22 jongeren hogere vandalisme-geneigdheid hebben gekregen en 16 jongeren een lagere vandalisme-geneigdheid zijn gaan vertonen. Het gemiddelde verschil duidt op een geringe toename van de vandalisme-geneigdheid onder de deelnemende jongeren.

Uit de t-toets, die de significantie van de (individuele) verschillen meet, blijkt ten slotte dat het verschil tussen de totaalscores 'vandalisme' bij de voor- en nameting niet significant is. Hieruit kan geconcludeerd worden dat het project over het geheel genomen geen (positieve of negatieve) invloed heeft gehad op de attitude ten opzichte van vandalisme onder de deelnemers.

Tot slot is nog gekeken of er verschillen in houding ten aanzien van vandalisme zijn opgetreden tussen jongeren die vaak respectievelijk niet zo vaak hebben deelgenomen aan de sport- en spelactiviteiten, die wel en niet aan de fototocht hebben deelgenomen, die wel en niet hebben meegedaan aan de fotowedstrijd op de interculturele markt en die al dan niet weten waarom het project 'Ik sloop niet, ik sport!' is opgezet. Uit de variantie-analyse, die op de factorscores is uitgevoerd, blijkt dat voor alle vier de variabelen geen significant verschil optreedt (de p-waarde is achtereenvolgens .19, .53, .89 en .61). De houding ten aanzien van vandalisme is door deze vier variabelen dus niet significant in hetzij gunstige of ongunstige zin veranderd.

3.5 Sportdeelname en vernielgedrag van de jongeren

In paragraaf 3.3 is een beschrijving gegeven van de doelgroep op onder meer het feitelijk sport- en vernielgedrag. Deze momentopname had betrekking op de 59 jongeren uit de voormeting. In deze paragraaf zal ten aanzien van enkele aspecten van het sport- en vernielgedrag worden bekeken, of deelname aan de activiteiten heeft geresulteerd in een verandering van het sport- en vernielgedrag onder de deelnemende jongeren. Tevens zal worden gezien of er, in navolging van het gelijknamige onderzoek uit 1986/1987, samenhangen bestaan tussen sportbeoefening en vernielgedrag.

Om inzicht te krijgen in de verandering in en de relatie tussen sport- en vernielgedrag zijn de gegevens van de 40 jongeren uit de nameting vergeleken met de gegevens van dezelfde jongeren uit de voormeting. Door toetsing van een aantal vooraf opgestelde hypothesen, wordt nagegaan in hoeverre het project 'Ik sloop niet, ik sport!' aan de doelstelling heeft beantwoord.

Hypothese 1: Door het project is de (wens tot meer) sportdeelname binnen en buiten verenigingsverband toegenomen.

Met betrekking tot de sportdeelname is gekeken naar drie variabelen, te weten lid van een sportvereniging, intensiteit van sportieve activiteiten buiten verenigingsverband en de wens om vaker aan sport te doen.

Tabel 3.5: Lidmaatschap van een sportvereniging

Nameting	Voormeting		totaal
	ja	nee	
Ja	12	6	18 (45%)
Nee	5	17	22 (55%)
Totaal	17 (42%)	23 (58%)	40 (100%)

(p=1.00)

Uit de tabel blijkt, dat 6 jongeren die op het moment van de voormeting nog geen lid waren van een sportvereniging dat wel geworden zijn gedurende de periode tussen voor- en nameting. Daarentegen hebben 5 jongeren in die periode hun lidmaatschap opgezegd. De overige jongeren zijn ofwel lid ofwel geen lid gebleven. De p-waarde van 1.00 geeft aan, dat het lidmaatschap niet significant is toe- of afgenomen.

Tabel 3.6: Intensiteit sportbeoefening buiten verenigingsverband

Nameting	Voormeting		totaal
	nooit/soms	1 of meer	
Nooit/soms	4	6	10 (25%)
Een of meer keer per week	10	20	30 (75%)
Totaal	14 (35%)	26 (65%)	40 (100%)

(p=.45)

De tabel laat zien, dat ten tijde van het project 10 jongeren meer aan sportbeoefening buiten verenigingsverband zijn gaan doen en 6 jongeren minder. Het totaal aantal jongeren dat één of meer keer per week buiten verenigingsverband sport is dan ook toegenomen. Deze toename is ook hier niet significant.

Ten aanzien van de wens om vaker aan sport te doen zijn eveneens nauwelijks veranderingen bij de jongeren opgetreden. Van de 40 jongeren zijn er 32 in de onderzoeksperiode niet van mening veranderd: 31 jongeren willen nog steeds meer aan sport doen en één jongen weet het nog steeds niet. Voor de overige 8 jongeren is de verdeling als volgt: van de 6 jongeren die in eerste instantie vaker aan sport wilden doen, willen 4 jongeren dat nu niet meer terwijl de resterende 2 jongeren het op dit moment niet weten. Vervolgens wilde één jongen eerst niet vaker aan sport doen en geeft hij nu aan dat hij het niet weet en geldt tenslotte voor de laatste jongen precies het omgekeerde. Een p-waarde van .73 duidt erop dat er geen sprake is van een significant verschil.

Op grond van de significantie-test kan hypothese 1 worden verworpen. Echter, zo'n test is behoorlijk 'streng', hij zegt al gauw dat het gevonden verschil op toeval berust, zeker bij een kleine populatieomvang. Maar ook wanneer niet naar de significantie wordt gekeken maar enkel de absolute toe- of afname wordt beschouwd, dan is er ten aanzien van het sportgedrag van de jongeren weinig veranderd. In totaal is het aantal jongeren dat lid is van een sportvereni-

ging met één toegenomen, het aantal jongeren dat één of meer keer per week buiten verenigingsverband sport met vier toegenomen en het aantal jongeren dat vaker wil sporten met zes afgenomen²¹. Dit leidt tot de conclusie dat het project niet noemenswaardig van invloed is geweest op het sportgedrag van de deelnemende jongeren.

Hypothese 2: Door het project is het aantal jongeren dat vernielingen pleegt, afgenomen.

Met betrekking tot het vernielgedrag is gekeken naar de vraag hoe vaak jongeren het laatste half jaar iets hebben vernield. De antwoorden van de jongeren op deze vraag uit de voor- en nameting staan weergegeven in de volgende tabel.

Tabel 3.7: Vernielingen in afgelopen half jaar

Nameting	Voormeting		totaal
	geen	1 of meer	
Geen	7	6	13 (33%)
Eén of meer	10	16	26 (67%)
Totaal	17 (44%)	22 (56%)	39 (100%)

(p=.45)

Uit de tabel blijkt, dat van de 39 jongeren die de vraag in zowel de voor- als nameting hebben beantwoord, 6 jongeren eerst wel en nu geen vernielingen meer hebben gepleegd. Daarentegen blijken 10 jongeren in de voormeting niet en in de nameting wel te hebben aangegeven dat ze iets vernield hebben. Voor de overige 23 jongeren is er geen verandering opgetreden in het vernielgedrag: 7 jongeren vernielden voor de aanvang van de sport- en spelactiviteiten niet en hebben dat gedurende het project ook niet gedaan, terwijl 16 jongeren zowel voor als tijdens het project zijn blijven vernielen. In totaal is het aantal vernielers derhalve toegenomen van 22 in de voormeting tot 26 in de nameting.²² Hoewel het verschil niet significant is, geeft de richting van het verschil toch een indicatie dat de hypothese niet houdbaar is.

21 Opvallend is dat de 4 jongeren die meer buiten verenigingsverband zijn gaan sporten in de voormeting hebben aangegeven (inderdaad) meer te willen sporten. Vervolgens hebben drie van deze 4 jongeren in de nameting aangegeven niet (nog) vaker te willen sporten. Hiermee lijkt een deel van de afname van de wens tot meer sporten verklaard.

22 De jongeren konden op de vraag hoe vaak ze het laatste half jaar iets expres vernield hebben kiezen uit de volgende antwoordcategorieën: geen enkele keer, één keer, 2 of 3 keer of meer dan 3 keer. Wanneer deze onderverdeling in stand wordt gehouden (dus niet vereenvoudigd is tot geen en één of meer keer) dan blijkt dat 13 jongeren evenveel zijn blijven vernielen, 13 jongeren meer zijn gaan vernielen en eveneens 13 jongeren minder zijn gaan vernielen (dus bijvoorbeeld eerst 2 en later 1 vernieling hebben gepleegd). Zo beschouwd heeft er dus geen toename in het vernielgedrag plaatsgevonden, maar evenmin een afname.

Hypothese 3: Bij de jongeren die regelmatig aan de activiteiten hebben deelgenomen is het vernielgedrag sterker teruggelopen dan bij de jongeren die minder vaak hebben deelgenomen.

Om deze hypothese te kunnen toetsen is het vernielgedrag van de jongeren beschouwd die meer respectievelijk minder dan 10 keer hebben deelgenomen aan de sport- en spelactiviteiten. Wederom zijn de gegevens uit de voormeting vergeleken met de gegevens uit de nameting. De volgende tabel geeft een overzicht.

Tabel 3.8: Vernielen naar deelname (voor- en nameting)

	Meer dan 10 keer		Minder dan 10 keer	
	voor	na	voor	na
Wel vernield	14 (54%)	19 (73%)	8 (62%)	7 (54%)
Niet vernield	12 (46%)	7 (27%)	5 (38%)	6 (46%)
Totaal	26 (100%)	26 (100%)	13 (100%)	13 (100%)

De tabel laat zien dat van de 26 jongeren die meer dan 10 keer hebben deelgenomen aan de sport- en spelactiviteiten, 14 jongeren tot de vernielers behoorden in de voormeting en 19 in de nameting. Het aantal vernielers bij de regelmatige deelnemers is in de periode tussen voor- en nameting dus toegenomen met 5 jongeren. Van de 13 jongeren die minder dan 10 keer hebben deelgenomen aan de activiteiten behoorden in de voormeting 8 jongeren en in de nameting 7 jongeren tot de vernielers. Het aantal vernielers bij de niet regelmatige deelnemers is dus met één afgenomen. Op grond van deze gegevens is de hypothese niet houdbaar, zij het dat de gevonden verschillen ook hier weer niet significant zijn.

Uit de in deze paragraaf gepresenteerde resultaten kan geconcludeerd worden, dat het project niet of nauwelijks heeft geleid tot daadwerkelijke veranderingen in het sportgedrag en het aantal vernielingen, dat door de jongeren wordt gepleegd. Kennelijk is het aanbieden van vrijblijvende sport- en spelactiviteiten alleen niet genoeg om een verandering in het vernielgedrag en het normbesef bij de jongeren te bewerkstelligen. Tegen deze achtergrond is het teleurstellend dat de beoogde thema-activiteiten 'Vandalisme-preventie', als onderdeel van het sport- en spelaanbod, onvoldoende uit de verf zijn gekomen.

Tenslotte wordt in tabel 3.9 het vernielgedrag van de jongeren die in de nameting hebben aangegeven lid te zijn van een sportvereniging, vergeleken met degenen die op dat moment geen lid waren van een sportvereniging.

Tabel 3.9: Vernielgedrag naar lidmaatschap sportvereniging

	Lid sportvereniging	
	ja	nee
Wel vernield	9 (50%)	17 (77%)
Niet vernield	9 (50%)	5 (23%)
Totaal	18 (100%)	22 (100%)

(p=.07)

Uit de tabel blijkt, dat van de 18 jongeren die op het moment van de nameting lid zijn van een sportvereniging de helft het laatste half jaar wat vernield heeft. Van de 22 jongeren die geen lid zijn van een sportvereniging blijkt ongeveer driekwart één of meer vernielingen in het laatste half jaar gepleegd te hebben. Mede gezien de p-waarde die de betrouwbaarheidsgrens van $p < .05$ dicht genaderd is, duidt dit op een trend dat de jeugdleden van sportverenigingen (in aantal) minder vernielen dan niet bij sportverenigingen aangesloten jongeren.

3.6 Conclusies

De belangrijkste conclusies ten aanzien van de sport- en spelactiviteiten, die voor de jongeren in de leeftijdscategorie van 10 tot 14 jaar in het kader van het 'Ik sloop niet, ik sport!' project zijn georganiseerd, zijn tenslotte nog kort samengevat.

- De sport- en spelactiviteiten zijn door de jongeren goed bezocht. In totaal hebben er 131 jongeren gedurende de periode augustus 1990 tot juni 1991 aan deelgenomen. De activiteiten in de Blauw-Withal zijn gemiddeld het meest bezocht, namelijk door 21 jongeren. De karatecursus in de Mansvelt-school volgt met gemiddeld 19 jongeren en aan de activiteiten in Pelles hebben gemiddeld 13 jongeren meegedaan.
- De sport- en spelactiviteiten zijn door de jongeren (zeer) positief gewaardeerd, evenals de begeleiding van het project door de sportmedewerkers.
- De sport- en spelactiviteiten hebben, ondanks dat er geen voorselectie op vernielgedrag heeft plaatsgevonden, de doelgroep "lichte vernielers" in voldoende mate bereikt. In de voormeting onder 59 jongeren heeft 53% van de jongeren aangegeven het laatste half jaar één of meerdere vernielingen te hebben gepleegd.
- De deelname aan sport- en spelactiviteiten heeft niet geleid tot veranderingen in de houding ten opzichte van sport en vandalisme en evenmin tot een verandering in het daadwerkelijk vertoonde gedrag.
- Er bestaat een trend dat de deelnemende jongeren, die lid zijn van een sportvereniging minder vernielingen plegen dan de jongeren, die geen lid zijn.

Tegen de achtergrond van de doelstellingen van het project, te weten het verminderen van het vernielgedrag en het beïnvloeden van het normbesef met betrekking tot vandalisme, kan gesteld worden dat het project niet aan de verwachtingen heeft voldaan. Daarbij moet aangetekend worden dat de specifiek op vandalisme gerichte activiteiten, die onderdeel behoorden uit te maken van het totale pakket aan sport- en spelactiviteiten, te weinig uit de verf zijn gekomen. Het aanbieden van vrijblijvende sport- en spelactiviteiten alleen is blijkbaar niet voldoende om een verandering in de houding ten aanzien van vandalisme en het feitelijk vernielgedrag bij jongeren in de leeftijdscategorie van 10 tot 14 jaar te bewerkstelligen.

4 Samenvatting en conclusies

4.1 Inleiding

In de periode juni 1989 tot juni 1991 is in stadsdeel Bos en Lommer het experimentele project 'Ik sloop niet, ik sport!' uitgevoerd. Dit project had tot doel om in de praktijk na te gaan onder welke voorwaarden sportbeoefening een bijdrage kan leveren aan het verminderen van vandalisme onder jongeren.

In het onderhavige eindrapport wordt een beschrijving gegeven van de wijze van uitvoering en de resultaten van het project. In dit hoofdstuk worden de belangrijkste zaken samengevat en een aantal conclusies getrokken.

4.2 Doelstellingen

In het actieplan 'Ik sloop niet, ik sport!' worden twee verschillende experimenten beschreven, die achtereenvolgens op de lichte en de zware vernielers van toepassing zijn. De beide experimenten hebben tot doel om een gedragsverandering onder de jongeren te bewerkstelligen, maar gaan uit van verschillende uitgangspunten.

Met betrekking tot de eerste groep wordt er vanuit gegaan dat via de sport onder het motto 'Ik sloop niet, ik sport!' een beïnvloeding van het normbesef en de vandalisme-attitude kan worden gerealiseerd. Aan de benadering van de tweede doelgroep ligt de constatering ten grondslag dat deze jongeren zich in meerdere opzichten in een achterstandsituatie bevinden, zodat gerichte ondersteuning en een alternatief moet worden geboden. Sportactiviteiten kunnen daarbij een middel zijn om contact met deze jongeren te leggen en hen uit het maatschappelijk isolement te halen.

Uit de effectevaluatie blijkt dat een en ander niet zo eenvoudig te realiseren is. Gedragsverandering en beïnvloeding van het normbesef vereist blijkbaar een veel indringender aanpak dan het vrijblijvend aanbieden van allerlei sport- en spelactiviteiten. Bovendien is de oudere doelgroep van zware vernielers veel moeilijker te bereiken dan wellicht in eerste instantie was voorzien. Ook in samenwerking met het jongerenwerk bleek het nauwelijks mogelijk om voor deze groep een specifiek sportaanbod te organiseren, dat voldoende aantrekkelijk was voor een aantal van hen om regelmatig deel te nemen.

4.3 Voorbereiding

Uit de procesevaluatie (zie hoofdstuk 2) blijkt dat de voorbereiding van het project tot aan de start in juni 1989 niet optimaal is verlopen. Hoewel vooraf een aantal gesprekken is gevoerd met vertegenwoordigers uit Bos en Lommer, bleek bij de start van het project dat de randvoorwaarden binnen deze buurt onvoldoende gerealiseerd konden worden. Het gaat hierbij onder andere om de aanstelling van een sportbuurtwerker en het beschikken over voldoende accommodaties. Aangezien er in stadsdeel Bos en Lommer nauwelijks sportactiviteiten buiten verenigingsverband werden georganiseerd, werd het project met een zware taak opgezet om enerzijds een sportaanbod te ontwikkelen en anderzijds hieraan een meerwaarde te verlenen in de richting van het verminderen van het vandalisme. Tegen de achtergrond van de doelstellingen

van het project had wellicht beter een stadsdeel gekozen kunnen worden met een sterke sportinfrastructuur.

Een ander punt van aandacht betreft de inhoudelijke koppeling tussen het project 'Ik sloop niet, ik sport!' en het project 'Jongeren op Achterstand' (JOA). Hoewel er duidelijke raakvlakken bestonden tussen beide projecten, was er tevens sprake van een aantal verschillen. Het JOA-project ging expliciet uit van de organisatie van een eigen sportaanbod in de vorm van een sportcircuit, terwijl het actieplan 'Ik sloop niet, ik sport!' voor de jongere doelgroep veel meer uitging van het ondersteunen van sportverenigingen. In de lijn van dit actieplan zou slechts voor de veel kleinere doelgroep zware vernielers een specifiek sportaanbod worden georganiseerd.

Hoewel de aanstelling van twee parttimers in plaats van één fulltime medewerker binnen dit project geslaagd kan worden genoemd, zijn er tenslotte tevens vraagtekens te zetten bij de keuze voor de beide sportmedewerkers. In de eerste plaats is van belang dat de beide sportmedewerkers bij hun aanstelling nog nauwelijks werkervaring hadden opgedaan. In de tweede plaats had een keuze voor twee projectmedewerkers met een verschillende achtergrond meer voor de hand gelegen. In de derde plaats verdient het aanbeveling om voor dergelijke experimenten ervaren mensen uit de eigen formatie in te schakelen en hun plaatsen vervolgens met tijdelijke krachten op te vullen.

Ondanks deze beperkingen is op 1 juni 1989 het project 'ik sloop niet, ik sport!' van start gegaan.

4.4 Uitvoering

De start van het project 'Ik sloop niet, ik sport!' heeft met name in het teken gestaan van de ontwikkeling van het eerste werkplan, dat de basis moest gaan vormen voor de uitvoering in de rest van het project. In deze periode kwamen de verschillen tussen het project 'Ik sloop niet, ik sport!' en het JOA-project duidelijk naar voren. In deze periode werden ook de eerste gesprekken gevoerd met een zevental sportverenigingen in Bos en Lommer. De verenigingen waren in beginsel bereid om hun medewerking aan het project te verlenen, maar lieten de daadwerkelijke invulling grotendeels over aan de projectgroep. De uitnodiging voor een informatie-avond over het project 'Ik sloop niet, ik sport!' voor het jeugdkader van de verenigingen, leverde slechts enkele inschrijvingen op. Toen vervolgens de betreffende sportmedewerker zijn arbeidscontract beëindigde, werd besloten tot een koerswijziging en de verenigingen te betrekken bij het sportcircuit dat vanuit het project zou worden opgezet.

Hiermee was het experiment binnen de sportverenigingen veranderd in het organiseren van een aanbod van sportactiviteiten buiten verenigingsverband. Ondanks de problemen van een drietal personeelsswisselingen is in de daarop volgende periode een gevarieerd aanbod van verschillende sportactiviteiten georganiseerd. Het bleek voor de sportmedewerkers echter een lastige taak om thematische activiteiten met betrekking tot 'Vandalisme-preventie' te ontwikkelen en te integreren binnen het sportcircuit. In het tweede werkplan 1990-1991 is een uitgebreide thematische aanpak weergegeven, maar desalniettemin lukte het pas helemaal aan het eind van het project om enkele thematische activiteiten te ontwikkelen (excursie naar GVB, fototocht en prijsvraag met betrekking tot vandalisme-preventie).

Uit de effectevaluatie blijkt dat er een redelijke groep jongeren regelmatig aan de activiteiten heeft deelgenomen en deze ook bijzonder positief beoordeelt. Het onderzoek wijst tevens uit dat de doelgroep vernielers (53%) behoorlijk goed bereikt is. Daarentegen zijn er geen aanwijzingen dat het project bij de

deelnemers het vernielgedrag heeft verminderd, evenmin als de activiteiten een positieve invloed hebben gehad op de vandalisme-attitude van de jongeren. Zoals reeds is aangegeven lijkt het vrijblijvend deelnemen aan sportactiviteiten alleen onvoldoende invloed uit te oefenen op het vernielgedrag en het normbesef van deze jongeren.

In tegenstelling tot de jongere leeftijdsgroep, bleek het sportcircuit in veel mindere mate aan te slaan bij de oudere doelgroep. Een aantal van hen maakte gebruik van de faciliteiten binnen sportschool Easy Scratcher's Gym en incidenteel namen drie of vier teams deel aan een zaalvoetbaltoernooi. Hoewel er diverse initiatieven zijn ondernomen om andere activiteiten aan te bieden, werden deze activiteiten niet uitgevoerd of voortijdig beëindigd wegens gebrek aan (blijvende) belangstelling. Wel hebben vier nieuwe vrijwilligers uit sportschool 'Easy Scratcher's Gym' de cursus toestel- en haltertraining met succes afgerond. Eén van de jongeren heeft bovendien in het tweede jaar de begeleiding van de karate-activiteiten in de Mansveltschool overgenomen. Tenslotte is er in dat jaar een plan ontwikkeld voor het opzetten van een sportervaringsploeg, bestaande uit zes banenpoolplaatsen.

Er kan geconcludeerd worden dat de beide experimenten uit het actieplan 'Ik sloop niet, ik sport!' in de loop van de uitvoering aanzienlijk van karakter zijn veranderd. Overigens werden deze ontwikkelingen reeds geconstateerd in de interimrapportage over het project (januari 1990).

4.5 Follow-up

Een groot aantal (al of niet succesvolle) projecten eindigt na afloop van de experimentele periode doordat het organisatorische kader of de middelen ontbreken om het project voort te zetten. Een bijzonder positief aspect van het project 'Ik sloop niet, ik sport!' is dat het gelukt is om in het kader van de sociale vernieuwing een sportervaringsploeg op te richten, bestaande uit zes werkloze jongeren uit Bos en Lommer. In april 1991 is deze sportervaringsploeg van start gegaan onder leiding van een sportinstructeur en een mentor voor het cursusprogramma en de persoonlijk begeleiding. Hierdoor bestaat de mogelijkheid om ook na afloop van het project 'Ik sloop niet, ik sport!' in Bos en Lommer nog sportactiviteiten voor de jongere jeugd te organiseren. Vanuit het oogpunt van een zinvolle besteding van de vrije tijd en de positieve beoordeling van dergelijke activiteiten door de jongeren kan dit als een positieve ontwikkeling worden aangemerkt. Zeker in een buurt als Bos en Lommer, waar voorafgaande aan het project 'Ik sloop niet, ik sport!' niet of nauwelijks sportactiviteiten buiten verenigingsverband plaatsvonden.

Gezien de (vooralsnog) beperkte ervaring van de banenpoolers lijkt het niet reëel om te verwachten dat ze zich naast het organiseren van sportactiviteiten ook nog bezig kunnen houden met andere zaken, zoals het verminderen van het vandalisme door het organiseren van thematische activiteiten. Toch moet niet veronachtzaamd worden dat de banenpoolers voor veel kinderen een voorbeeldfunctie kunnen vervullen, ook met betrekking tot het motto: 'Ik sloop niet, ik sport!'

Daarnaast komt uit dit onderzoek een lichte tendens naar voren dat kinderen, die lid zijn van een sportvereniging minder vaak vernielingen plegen dan kinderen die geen lid zijn. Hoewel dit per vereniging sterk zal verschillen, lijkt een sportvereniging dus wel degelijk over goede mogelijkheden te beschikken om een socialiserende invloed uit te oefenen op hun jeugdleden. Daarvoor is het in elk geval van belang om over een goed opgeleid bestand aan kaderleden te beschikken. Aangezien veel sportverenigingen kampen met een tekort aan

vrijwillig kader en met name kader van allochtone afkomst, is het wenselijk om op een of andere manier kadervorming onder de oudere jeugd van Bos en Lommer te bevorderen. Wellicht is hier een schone taak weggelegd voor het jongerenwerk.

4.6 Tenslotte

Uit deze rapportage blijkt dat de wijze van uitvoering en de resultaten van het project 'Ik sloop niet, ik sport!' niet onverdeeld positief kunnen worden genoemd. Toch lijkt het voorbarig om hieruit de conclusie te trekken dat er voor de sport slechts een marginale rol zou zijn weggelegd bij de socialisatie van jongeren in het algemeen en vandalisme-preventie in het bijzonder. De specifieke invulling van de experimenten heeft uiteraard ook navenante resultaten opgeleverd.

Bovendien was de voorwaardenstructuur voor de uitvoering van dit project in het stadsdeel Bos en Lommer onvoldoende, hetgeen uiteraard ook van invloed is geweest op de resultaten. De knelpunten, waarmee het project 'Ik sloop niet, ik sport!' gedurende de uitvoering is geconfronteerd, zijn illustratief voor de valkuilen, die kunnen optreden bij het uitvoeren van experimentele of innovatieve projecten. Overigens ligt het in de aard van experimentele projecten besloten, dat de mogelijkheid bestaat dat de beoogde doelstellingen niet of slechts in beperkte mate worden bereikt.

Zonder met een cliché te willen afsluiten, moet de mogelijkheid open worden gehouden, dat wellicht in een andere opzet of onder andere randvoorwaarden meer succes kan worden geboekt. Daarbij kunnen hopelijk de ervaringen die tijdens dit experimentele project zijn opgedaan een positieve bijdrage leveren.

Literatuur

Dijk, B. van, P. van Soomerén & M. Walop: *Eindrapportage onderzoek jeugd-vandalisme (deel 6)*, Amsterdam, 1984.

Erp, M. van, M. Robijns & P. Koopman: *Bos en Lommer - Plan voor een project voor 0-18-jarigen*, Stichting Centrum voor Onderwijsonderzoek/Universiteit van Amsterdam, Amsterdam, 1990.

Gemeente Amsterdam: *Actieplan 'Ik sloop niet, ik sport!'*, Amsterdam, 1989.

Gugten, M. van der: *Ik sloop niet, ik sport! - een verkennend onderzoek naar de samenhang tussen jeugd-vandalisme en sportbeoefening*, Vrije Universiteit Amsterdam, 1987.

Gugten, M. van der: *Werkplan 1989-1990 'Ik sloop niet, ik sport!'*, BCP/Van Dijk & Van Soomerén B.V., Amsterdam, 1989.

Gugten, M. van der: *Interimrapportage 'Ik sloop niet, ik sport!'*, BCP/Van Dijk & Van Soomerén B.V., Amsterdam, 1990.

Gugten, M. van der: *Werkplan 1990-1991 'Ik sloop niet, ik sport!'*, BCP/Van Dijk & Van Soomerén B.V., Amsterdam, 1990.

Gugten, M. van der & S. Verheul: *Sportervaringsploeg in Bos en Lommer*, BCP/Van Dijk & Van Soomerén B.V. & Stichting Nieuw-West, Amsterdam, 1990.

Noorda, J. & R. Veenbaas: *Intercultureel werken met jongeren op achterstand (intern tussenrapport)*, Instituut Jeugd en Welzijn/Vrije Universiteit Amsterdam, Amsterdam, 1991.

Verheul, S: *Verslag van de eerste bevindingen en de mogelijke invulling van de JOA-taakstelling in Bos en Lommer*, Stichting Nieuw-West, Amsterdam, 1989.